

GLITCH
KOMPAS

SESSIE GLITCH KOMPAS

Zelf navigeren naar innovatie met het GLITCH Kompas
"SERRE VAN DE TOEKOMST"

Interreg

EUROPESE UNIE

Vlaanderen-Nederland
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen

Provincie
Antwerpen

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

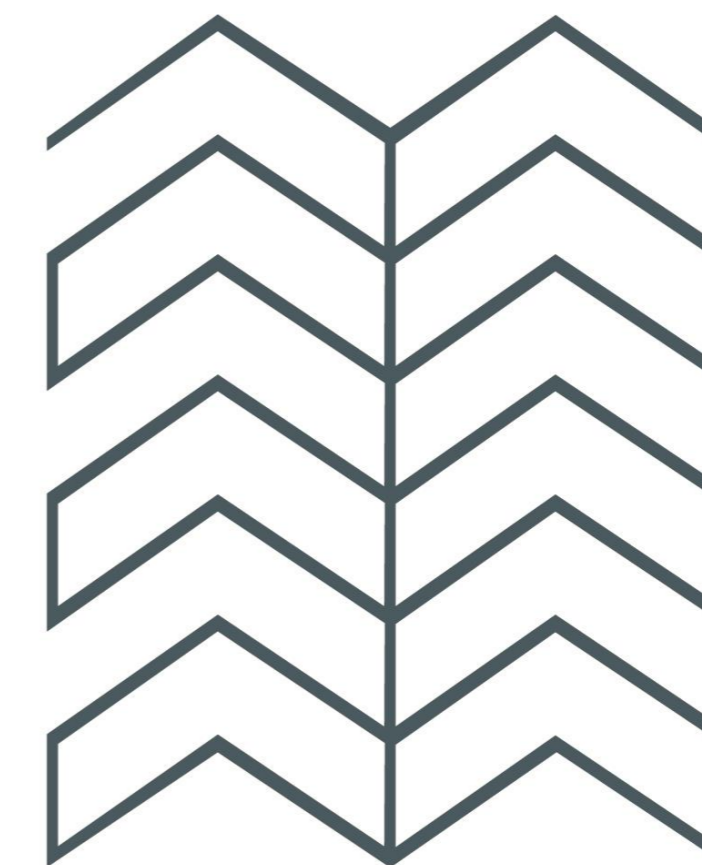
Flanders
State of the Art

provincie limburg

Doel van deze sessie

- Korte uitleg over het GLITCH Kompas
  - Waarom?
  - Hoe?
- Enkele voorbeelden van voorgestelde tools
  - Interactie
  - Wat waren reacties in een vorige workshop
- Overzicht tools in het GLITCH Kompas
- Vragen?

GLITCH
KOMPAS

GLITCH
KOMPASS

Waarom?

Interreg **Vlaanderen-Nederland**
EUROPESE UNIE Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Wat vooraf ging: veel wetenschappelijk onderzoek

- Management perspectief
  - Eric Von Hippel (MIT Sloan school of management): **User innovation**
  - Henry Chesbrough (University of California): **Open innovation**
  - Prahalad & Ramaswamy: **Co-opting customer experience**
  - Matthyssens & Vandenbempt: **Waardegedreven innovatie**
  - Lievens: **Managing co-creation**
  - Reypens: **Multi stakeholder co-creation**
  - Roosens: **Expectations in multi stakeholder networks**

&

- Design perspectief
  - Donald Norman: **User centred design**
  - Ehrenfeld (oa. MIT): **What do we really need**
  - Enzo Manzini: **Everyone designs**
  - Pine & Gilmore: **Experiences and emotions**

*Tell me, I will forget
Show me, I will remember
Involve me, I will understand*

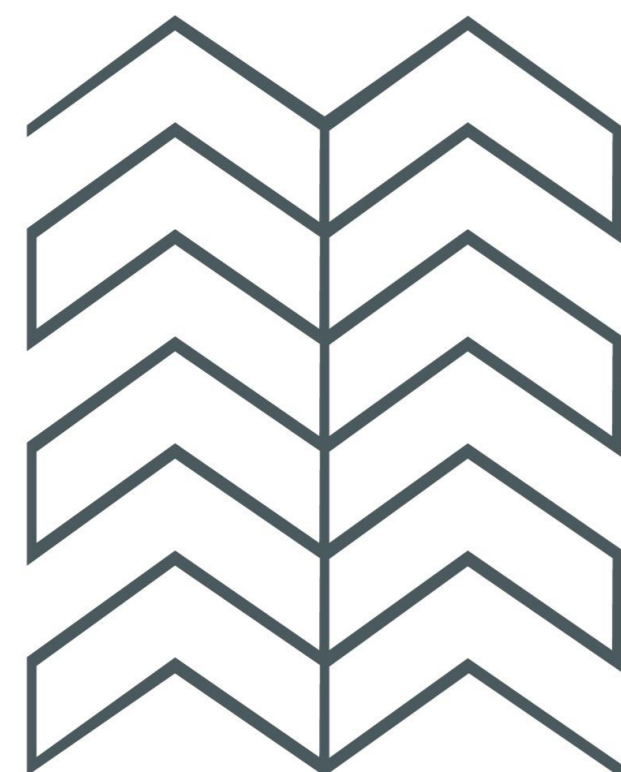
Theoretisch: Hoe beter co-creëren; denkkader en structuur voor een kompas

Context:

- In een hoogtechnologische omgeving
- Meerdere stakeholders
- B2B gedreven

Proces:

- Interactiemomenten
- Behapbaar
- Faciliteerbaar
- Iteratief

GLITCH
KOMPASS

HOE?

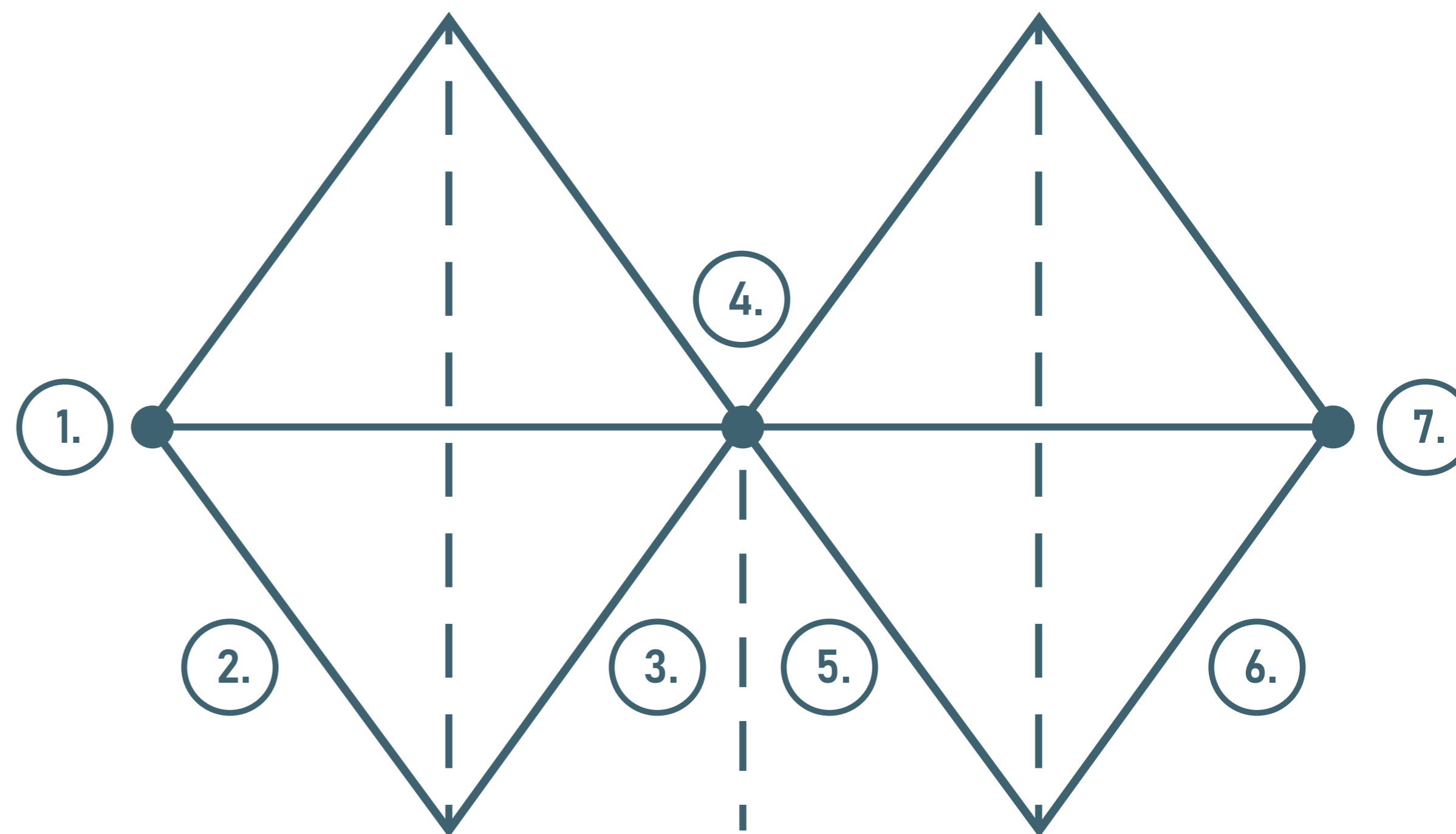
Interreg **Vlaanderen-Nederland**
EUROPESE UNIE Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Design perspectief: Double diamond

Een designproces opgesplitst in 7 fasen (double diamond, the design council, 2005)

Gecombineerd met managementinzichten (bv. Prahalad, Ramaswamy, Hinssen, Roosens,..)

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

Managementperspectief: Per fase verschillende tools om het managementproces te faciliteren

- Wat kan u doen met de tool?
- Wat wilt u bereiken met de tool?
- Wie heeft u nodig om de tool te gebruiken?
- Wanneer gebruikt u deze tool?
- Wat heeft u nodig om de tool te gebruiken?
- Waarop moet u letten bij het gebruik van de tool?

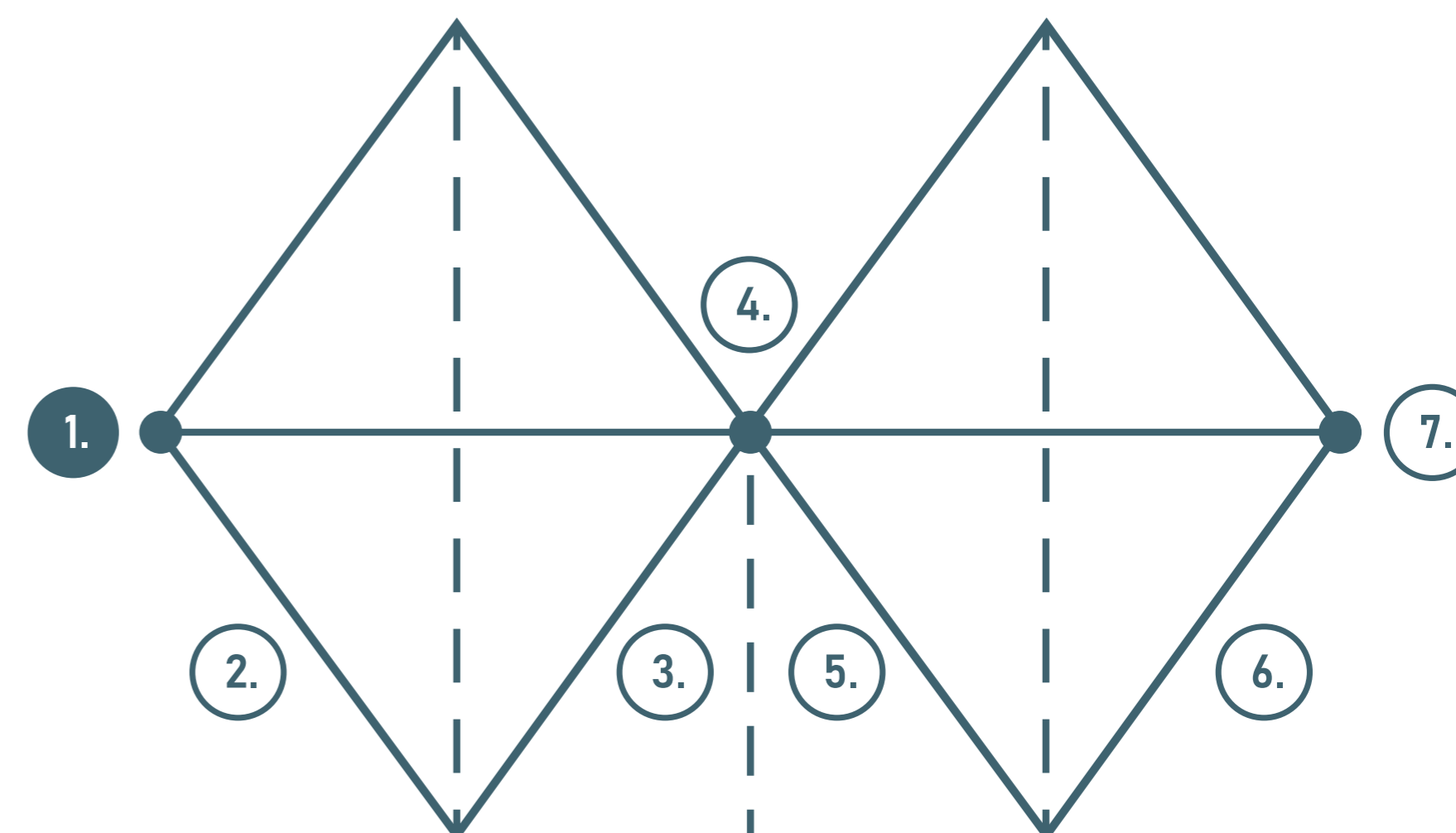

Fase 1: Start

- Samenstellen kernteam rond een innovatiedoel
- **Ideaal: 4 à 6 personen**
- **Later eventueel: uitgebreid team**

- Doelen
- Verwachtingen
- Strategie
- Rollen en taken
- Milestones

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

GLITCH
KOMPASS

Interactie?

Even oefenen

Stel, jullie vormen samen een team met als innovatiedoel de ideale serre van de toekomst te ontwikkelen.

Jullie staan aan het begin van een co-creatietraject en kennen elkaar nog niet zo goed.

The A-Team

Een voorbeeld van een workshop

Kernteam: Welke kleuren zitten er in ons team?

- Plantkundig perspectief: tomaat & paprika (evolutie en genetica)
  - R&D: Behoeften van de markt & productkwaliteit
  - **Rood**: directe stijl, keuzes moeten gemaakt worden
- Expert glastuinbouw: Energie & water (rond de serre) – duurzame glastuinbouw
  - **Blauw**: systematisch werken
- Bio-engineering perspectief: Onderzoeker: ontwikkeling klimaatneutrale kas
  - **Blauw & geel**
- Groenteteelt (opvolgen telers & innovativiteit) & verkoop LED-lampen glastuinbouw – ondersteunend advies geven
  - **Rood / Geel**

Kernteam: Nood aan extra expertise en/of kleur in het team?

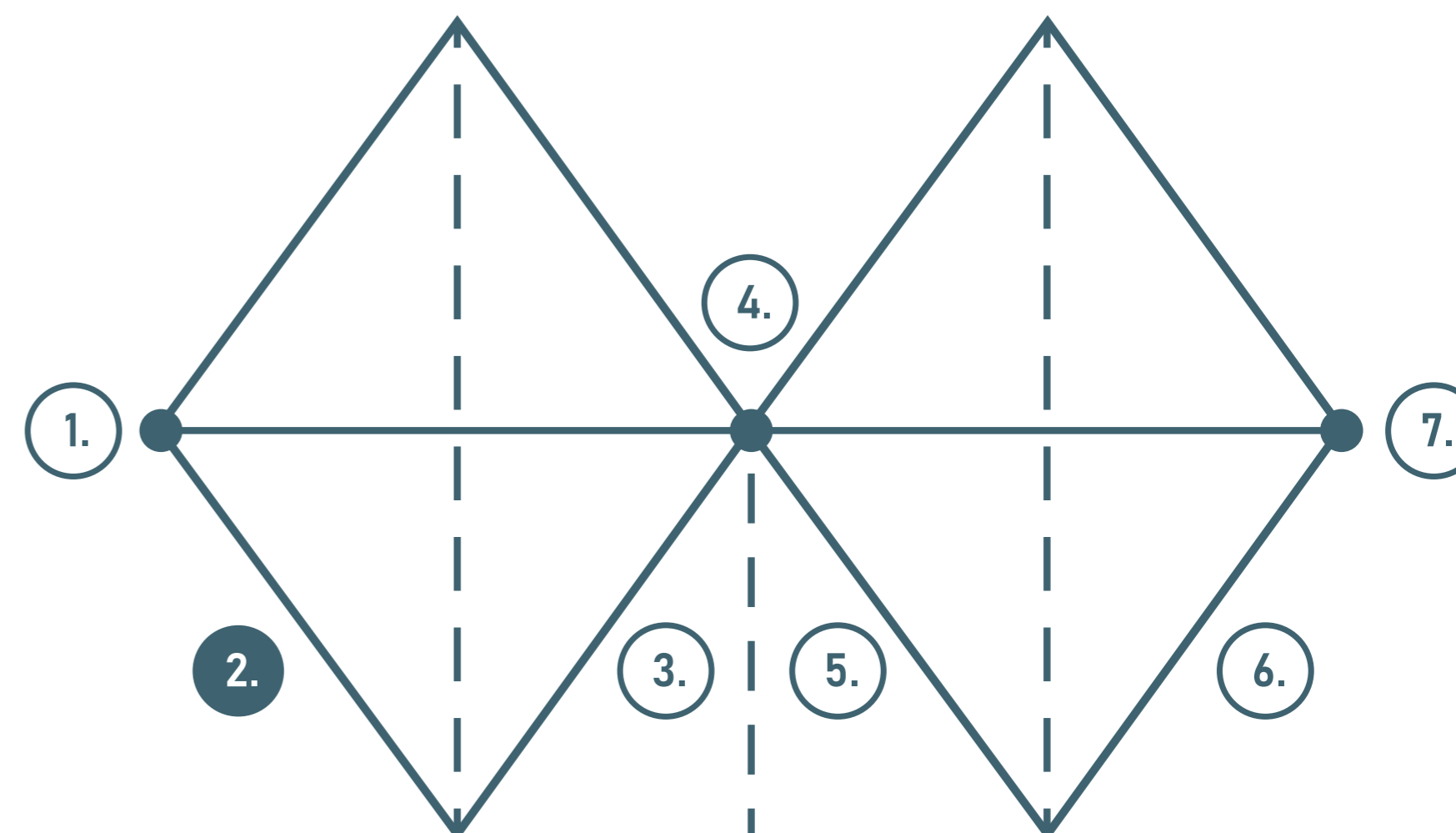
- Technische achtergrond / expertise inzake – Wat kan er vernieuwd worden aan de kas / teelt?
- Praktijkperspectief
- Veel ideeën nodig om tot een goede innovatie te komen. Geduld nodig (groen!), iemand nodig die 'zorg' draagt voor het team en het proces
  - facilitator

Fase 2: Ontdek

- De omgeving in kaart brengen en begrijpen
- **Macro omgeving**
- Stakeholders en partners
- Focus op eindgebruiker

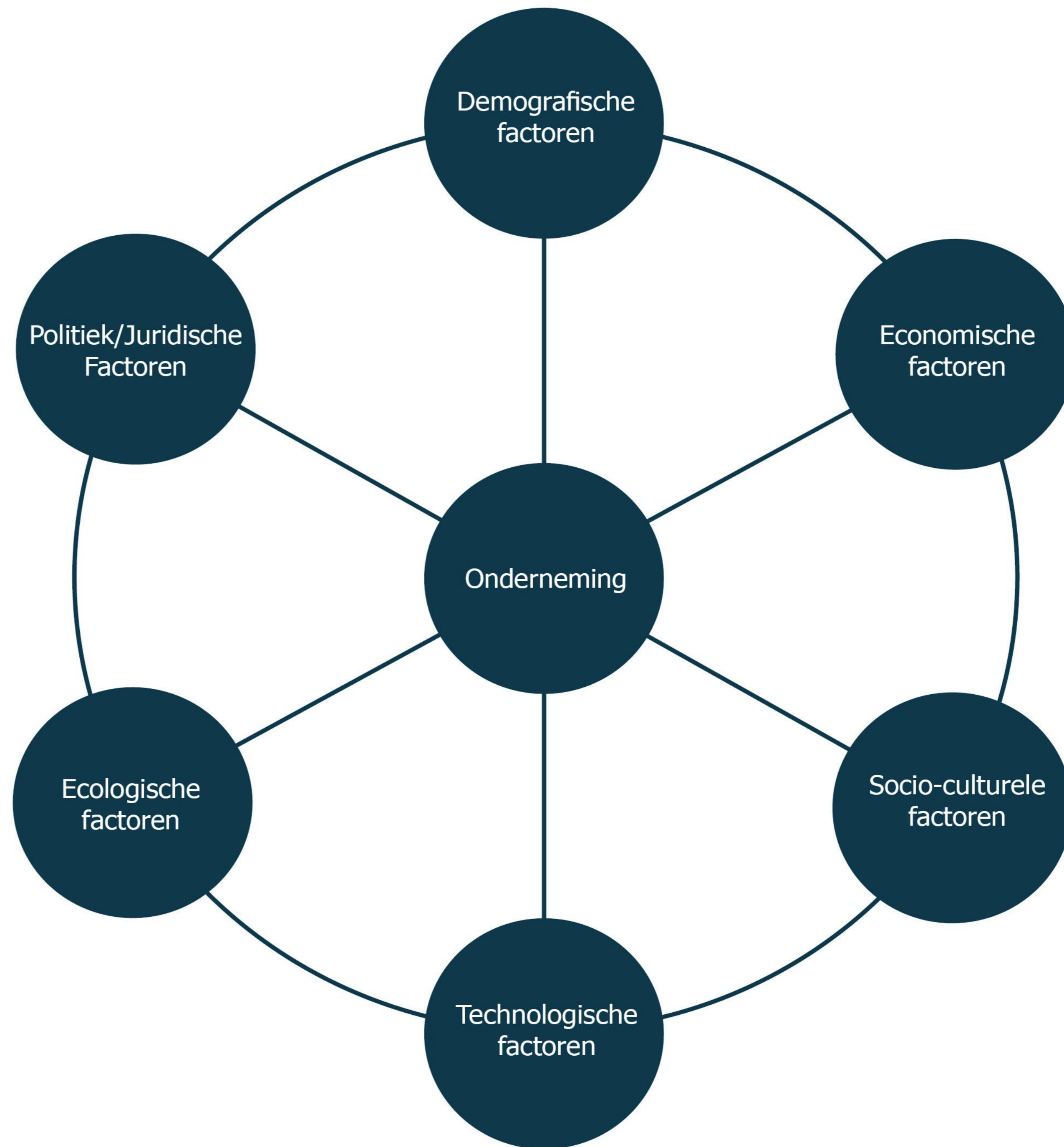
1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

DESTEP

Waarom is de innovatie belangrijk vanuit een veranderende glastuinbouwomgeving?

DESTEP - Demografisch

- Veel migratie, divers publiek in de steden → noodzaak aan nieuwe producten / teelten / niches
- Vergrijzing van de bevolking → ? Effect hiervan op de sector en de innovaties?
- Verstedelijkte omgeving → Weinig ruimte beschikbaar om tuinbouwbedrijven uit te bouwen
- Hoe de groeiende wereldbevolking blijven voeden?

Demografische
factoren

DESTEP - Economisch

- Groei van de sector: top sector in onze streek
- Investerings om relevant te blijven
- Hoe ziet de economische structuur van de sector er in de toekomst uit?
  - Enkel grote bedrijven die overblijven?
  - Kleine bedrijven zoeken naar nieuwe strategie om relevant te blijven?
  - Groepering van bedrijven om samen investeringen te kunnen dragen?
- Circulaire economie

Economische
factoren

DESTEP - Economisch

- NL & BE zijn bakermat van kennis en ontwikkeling van glastuinbouw; MAAR manier van investeren is aan het veranderen. Grotere bedrijven overleven enkel nog maar. Sterke invloed van private investment. Kleinschaligheid van de bedrijven verdwijnt.
- Retailers met steeds sterkere druk op de sector
- Vraag van consument
- Betalingsbereidheid consument

A dark blue circle with a thin white border and a small white line extending from the top-left edge. The text 'Economische factoren' is written inside in white, sans-serif font.

Economische
factoren

DESTEP – Socio-cultureel

- Voorkeur voor lokale teelt, vers van bij de teler
- Impact innovaties voor werknemers (bv. LED-belichting onaangename omstandigheden)
- Trend naar gezonde levensstijl 'healthy life style'
- Groei vegetarisch / veganistisch dieet
- Zero waste trends
- Mondigheid van de consumenten
- Multiculturele samenleving

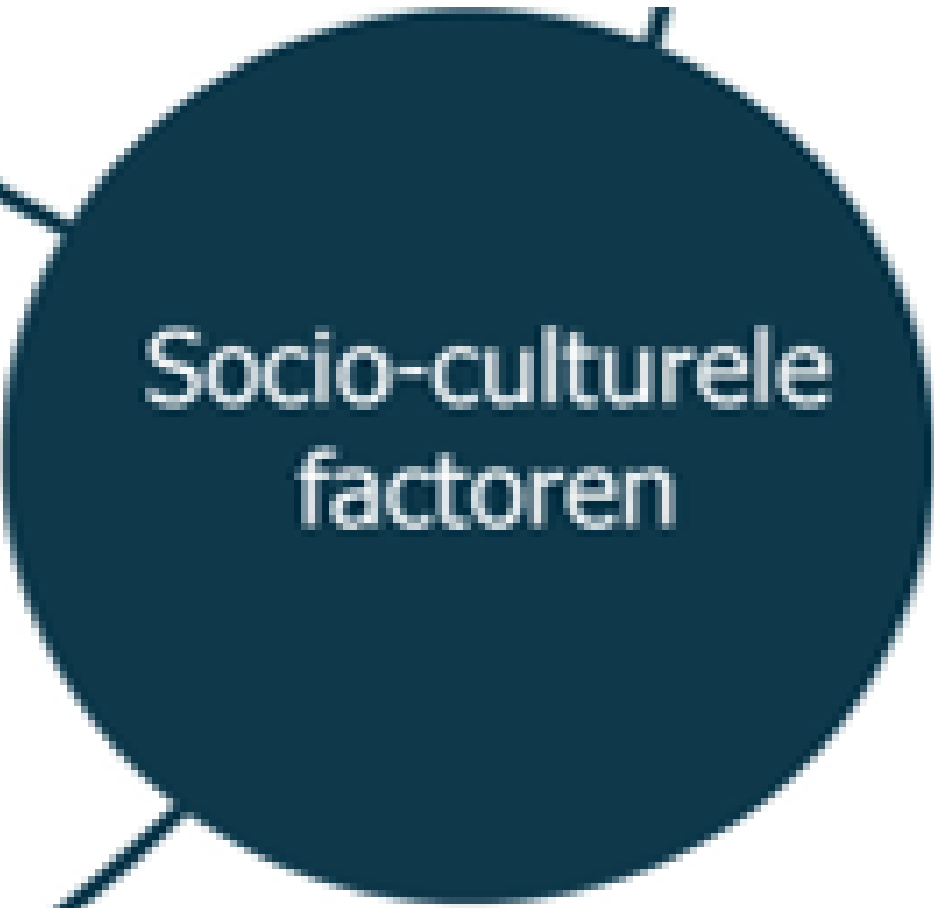
A dark blue circle with a white outline, containing the text 'Socio-culturele factoren' in white. The circle has several thin lines extending from its perimeter, suggesting it is part of a larger diagram or flowchart.

Socio-culturele
factoren

DESTEP – Socio-cultureel

- Voorkeur voor lokale teelt? Terug naar de boer? Nostalgie?
- ‘Local for local’ leeft heel erg. Maar niet overal.
  - Nood aan meer communicatie rond: ‘hoe worden de groenten en de vruchten geteeld?’
  - Automaten bij de telers en de boeren met hun producten
- Maar, grote volumes gaan naar de retailers.

Socio-culturele
factoren

DESTEP – Technologisch

- Tomatenteelt: hightech is nog maar een heel klein deel van de totale productie van de tomatenteelt wereldwijd. Maar hier beweegt wel heel wat.
  - Hoe zal dit evolueren wereldwijd naar de toekomst toe?

- Volledig gesloten teelt in hangars?

- Datasturing

- Automatisering

- Energiebesparende systemen

- Robotica

- Vertical farming

Technologische
factoren

DESTEP – Ecologisch

- Grote bedrijven, maar ook noodzaak aan duurzaamheid! Dit is ENORM belangrijk!
Hoe beter omgaan met verbruik van water en elektriciteit?

- Opwarming van de aarde → Invloed op de glastuinbouw in onze regio?

- Uitstoot van broeikasgassen? Hoe een halt toeroepen?

- Uitputting van energiebronnen → Hernieuwbare energie?

- Jaarrond aanbod van groenten van bij ons versus groenten uit het buitenland

- Strengere hygiënemaatregelen o.w.v. virusproblematiek in teelt

- Ecologische bezorgdheden

A dark blue circle with a white outline, containing the text "Ecologische factoren" in white. The circle has three short lines extending from its top and right sides, resembling a speech bubble or a stylized globe.

Ecologische
factoren

DESTEP – Ecologisch

- Grondoppervlakte die gebruikt mag worden voor doeleinden van de glastuinbouw
  - Begrenzing van oppervlakte?
  - Zeer beperkte ruimte voor nieuwe glastuinbouw → Nood aan meer productie per m²
  - Niet alle locaties zijn ideaal voor synergiën met andere sectoren wat de uitwisseling van energie en grond betreft.

Ecologische
factoren

DESTEP – Politiek-juridisch

- Wetgeving in België, Vlaanderen en Nederland?
- Wetgeving op Europees niveau?
- Klimaatdoelstellingen EU voor 2030 als tussenstap naar 2050

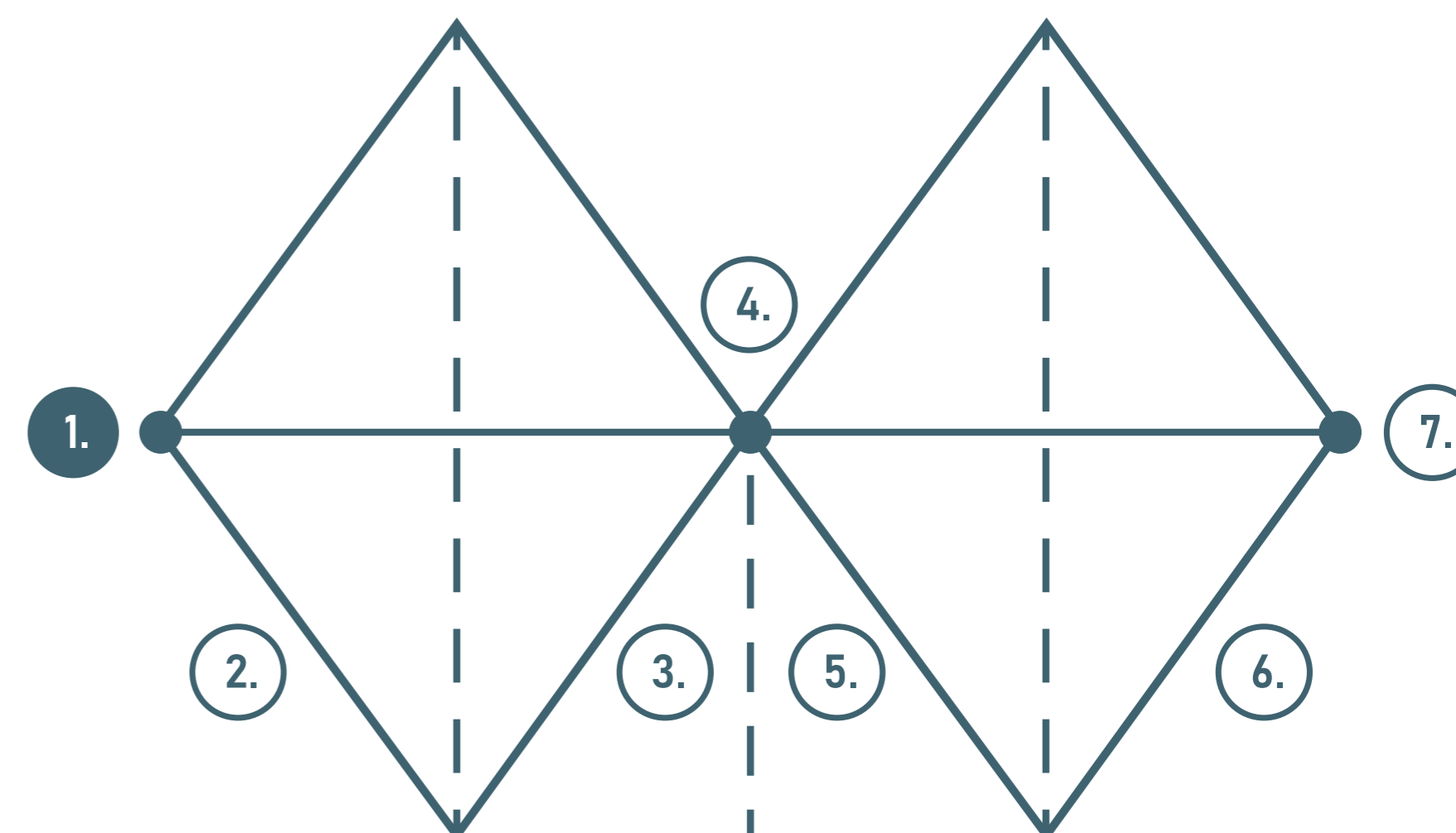
Politiek/Juridische
Factoren

Fase 1: Start

- Samenstellen kernteam rondom een innovatiedoel
- Ideaal: 4 à 6 personen
- Later eventueel: uitgebreid team

- Doelen
- Verwachtingen
- **Strategie**
- Rollen en taken
- Milestones

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

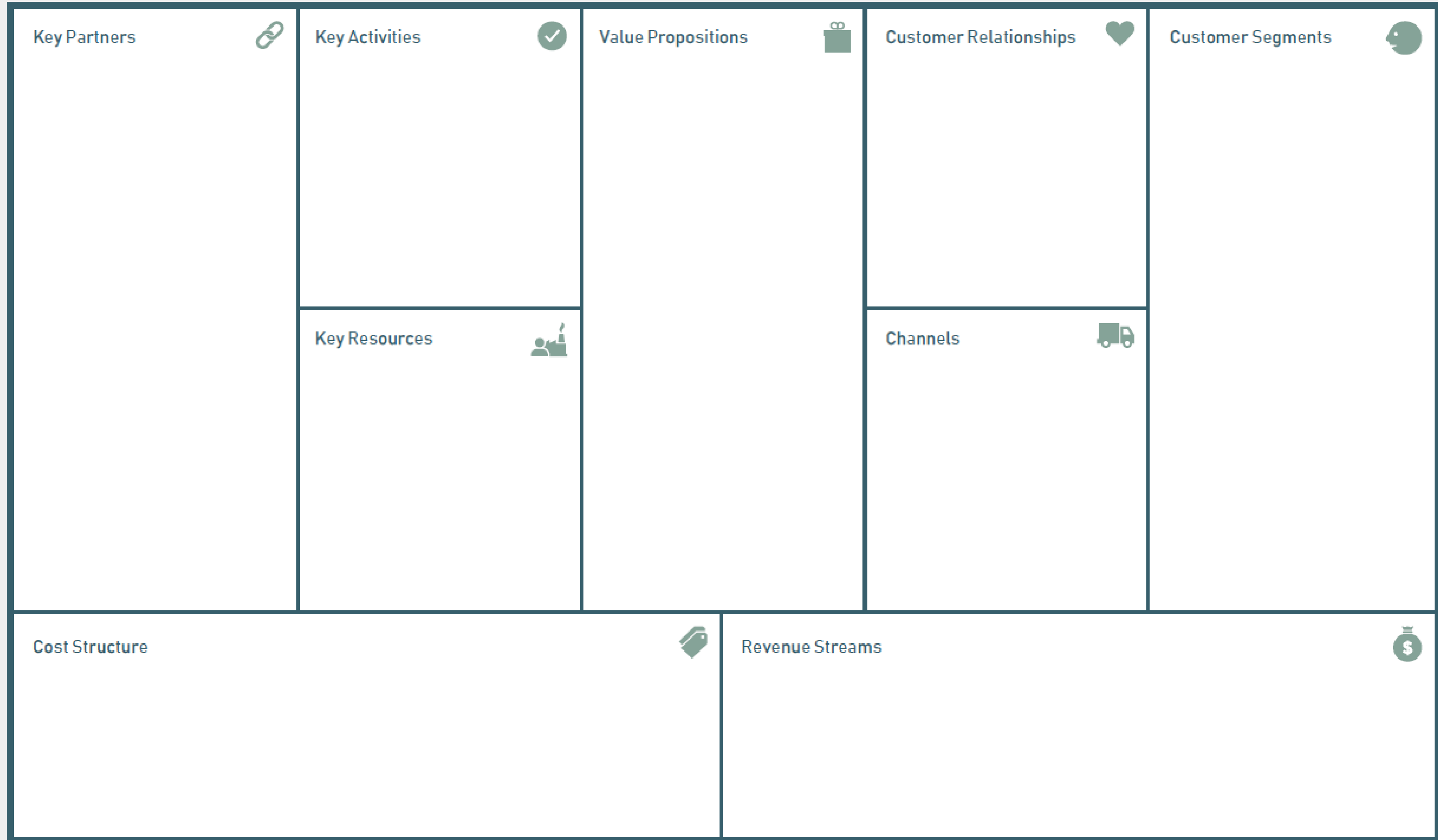
The Business Model Canvas

Designed for:

Designed by:

Date:

Version:

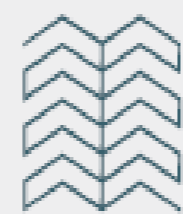
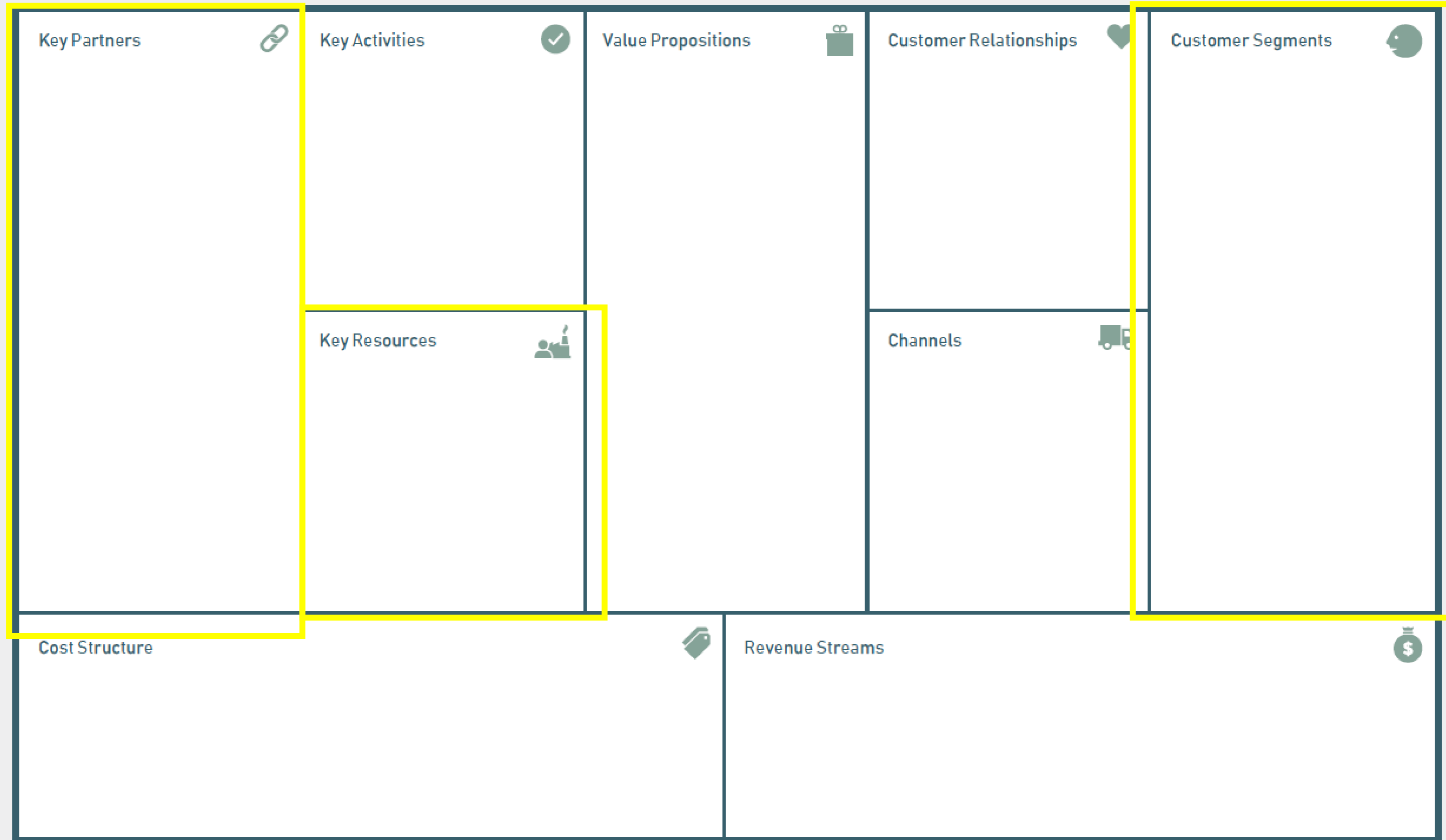
The Business Model Canvas

Designed for:

Designed by:

Date:

Version:

GLITCH

Persona

Voor wie (welk soort bedrijf) is het systeem bedoeld volgens u?

- Soorten teelt:
- Ligging van het bedrijf:
- Opleiding van de bedrijfsleider:
- Grootte van het bedrijf:
- Omzet:
- Aantal werknemers:
- Oppervlakte:
- Afzetmarkten:

Hoe belangrijk vindt een teler voor wie het systeem bedoeld is, volgende zaken?

1 = helemaal niet belangrijk/ 5 = heel belangrijk

	1	2	3	4	5
Milieu					
Welzijn van de werknemers					
Winst in euro's					
Groei van het bedrijf					
Innovatie					
Internationalisering					
Technologische ondersteuning					
Hoeveelheid opbrengst per vierkante meter					
Kwaliteit van het eindproduct					

Interreg

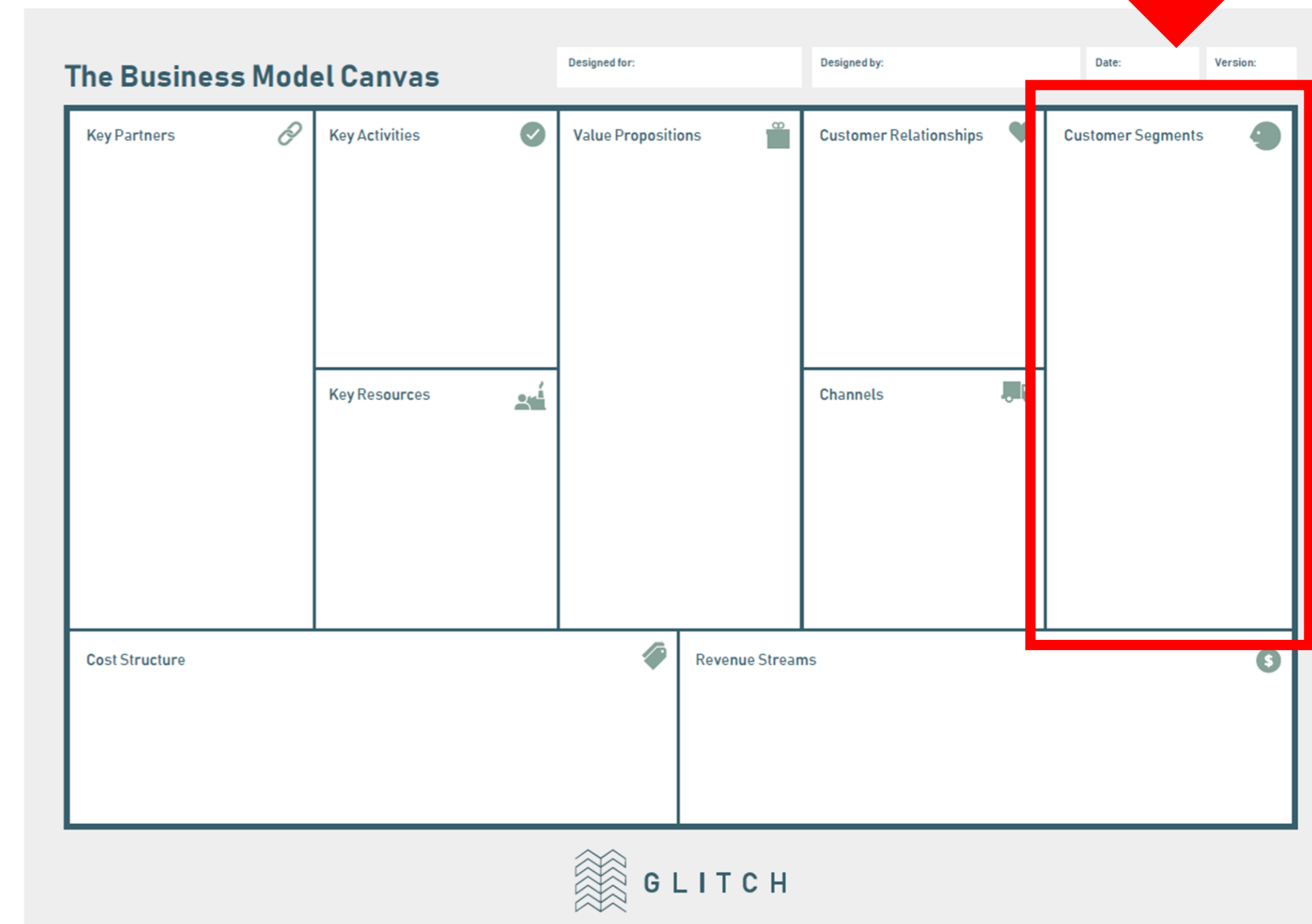

Vlaanderen-Nederland
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

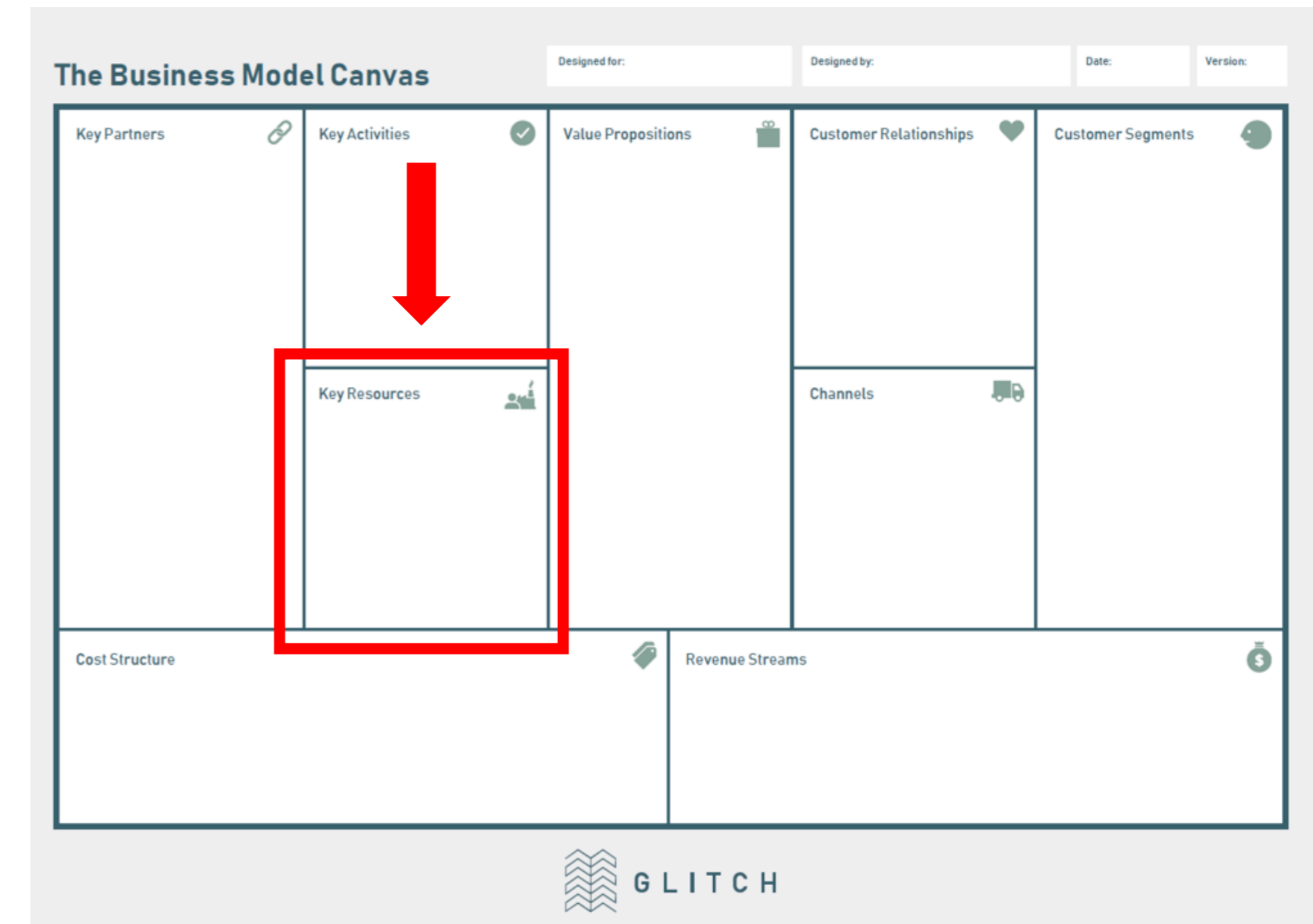
Doelgroepen / Customer segments

- Telers van de toekomst zullen bedrijven zijn
  - Doelgroepen hiervan zijn de retailers, de handel, ook wel de eindconsument (maar deze koopt bij de retail)
  - Retail heeft eigen eisen waaraan de producten moeten voldoen
- **Gespecialiseerde bedrijven met verschillende functies**
  - R&D / finance / plantkundig
  - Samenwerking tussen verschillende bedrijven (zie NL en FR)
    - Om kennis uit te wisselen
    - Krachtiger te zijn naar retail toe
- **Ondernemers die eerder naar zelfpluktuin bewegen**
- ? Consument die meer macht zal krijgen, en dus niet enkel retail die zal overleven => 2 verschillende stromen
  - **Consument versus retailers**
- **Overheid** die steun geeft voor vernieuwing en duurzaamheid van de sector
  - Overheid moet meedenken en ondersteunen van nieuwe ontwikkeling! Hiervoor moeten ze een platform ontwikkelen. Voorbeelden in NL.
  - Anders dan staat de sector onder druk wanneer hier geen ruimte voor wordt gecreëerd.

Middelen

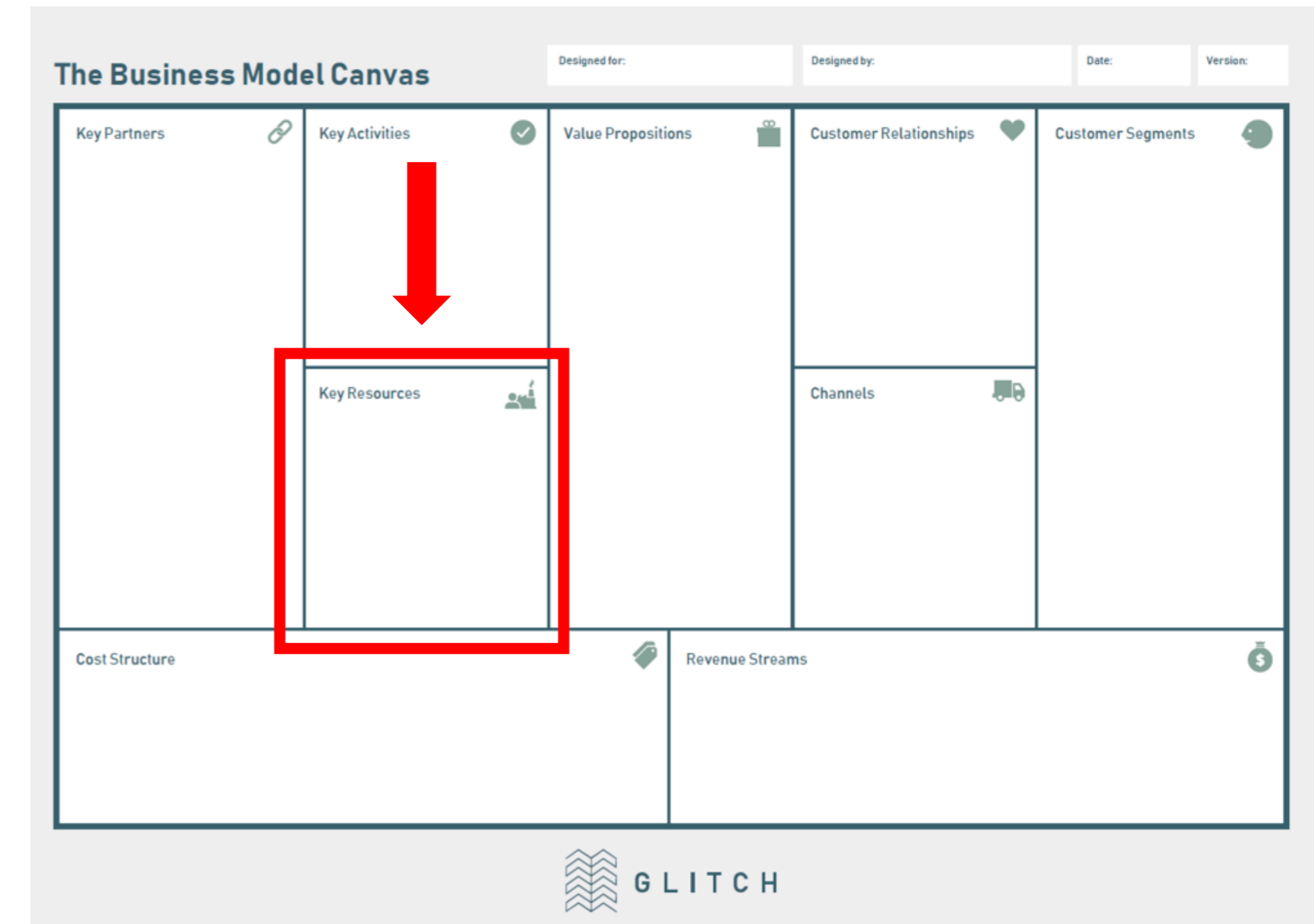
- **Nieuwe profielen** nodig in toekomstige bedrijven
- Schaarse vaardigheden en middelen, deze profielen zijn heel erg moeilijk om te vinden. Je moet ze ook kunnen motiveren en blijven motiveren
  - Nieuwe opleidingen wat data betreft
  - Managementopleidingen voor de teeltbedrijven
    - Imago van de sector bij het publiek is hier niet op toegepast
    - Nood aan campagnes en communicatie om de sector aantrekkelijker te maken
- **COMMUNICATIE** over de productie!
  - Duurzaam
  - Technologisch
  - Consumenten en doelgroepen dienen geïnformeerd te worden hierover
- Seizoenarbeiders om te plukken
- Kleinere / lokale teelt
  - Blijft dit een nichemarkt of niet in de toekomst?
  - Retailers zullen de grotere volumes blijven verkopen

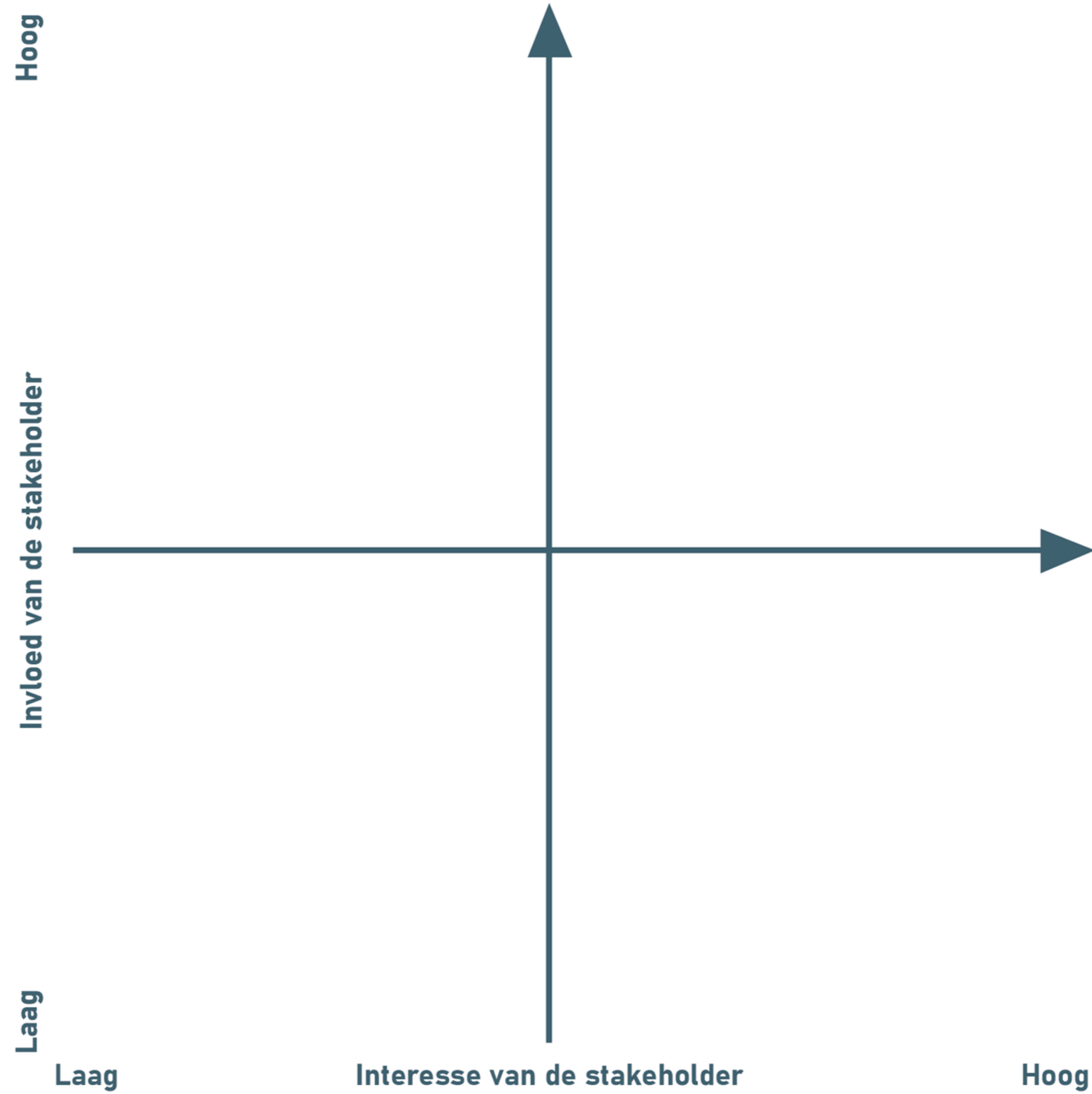

Middelen

- Alternatieve teelt → beter lokaal telen i.p.v. import, nog ruimte om economisch te groeien
  - Lokale economie hierrond ontwikkelen
  - Bv. evolutie naar nieuwere types / rassen om productie hier te maken
- Retailers zijn economisch georiënteerd, maar perceptie van 'lokaal = beter' dient bij de consument gecreëerd te worden alvorens retail dit ziet
  - MAAR, voorbeeld van tomaten die nu wel lokaal worden geteeld, heel het jaar rond. Dus het kan.
  - Transport wordt duurder
  - Klimaatverandering creëert mogelijkheden voor nieuwere rassen.
- ONDERZOEK
  - Duurzaamheid
  - Veranderingen in eetpatroon: veganisme / vegetarisch
  - Waste management

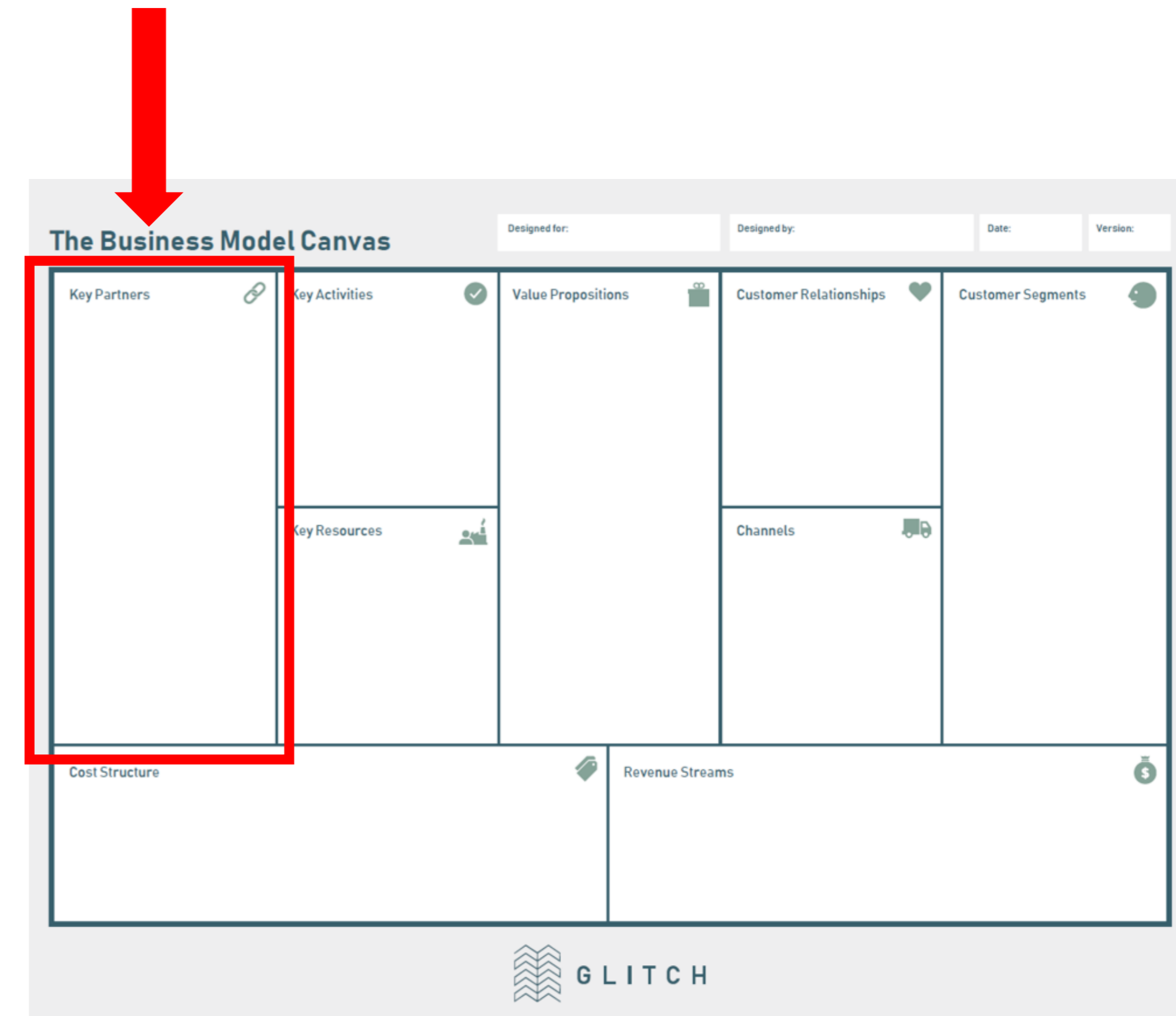

Stakeholder Mapping

Key Partners

- Verwerking van data!
  - Data van de kas, klimaat, prognoses, sturing, DLI, plantbehoefte
  - Nood aan goed verwerking en visualisatie van data
- Autonoom telen en robotica is dichtbij
  - Impact hiervan op werking en sturing van bedrijven
- Data van de markt / consumenten
  - Verdoken marktsegmenten
  - Nood aan toegang om deze data te consulteren
  - Veel data bij retailers en andere partijen (bv. Hello Fresh)
    - Resulteert in meer kennis van de consument

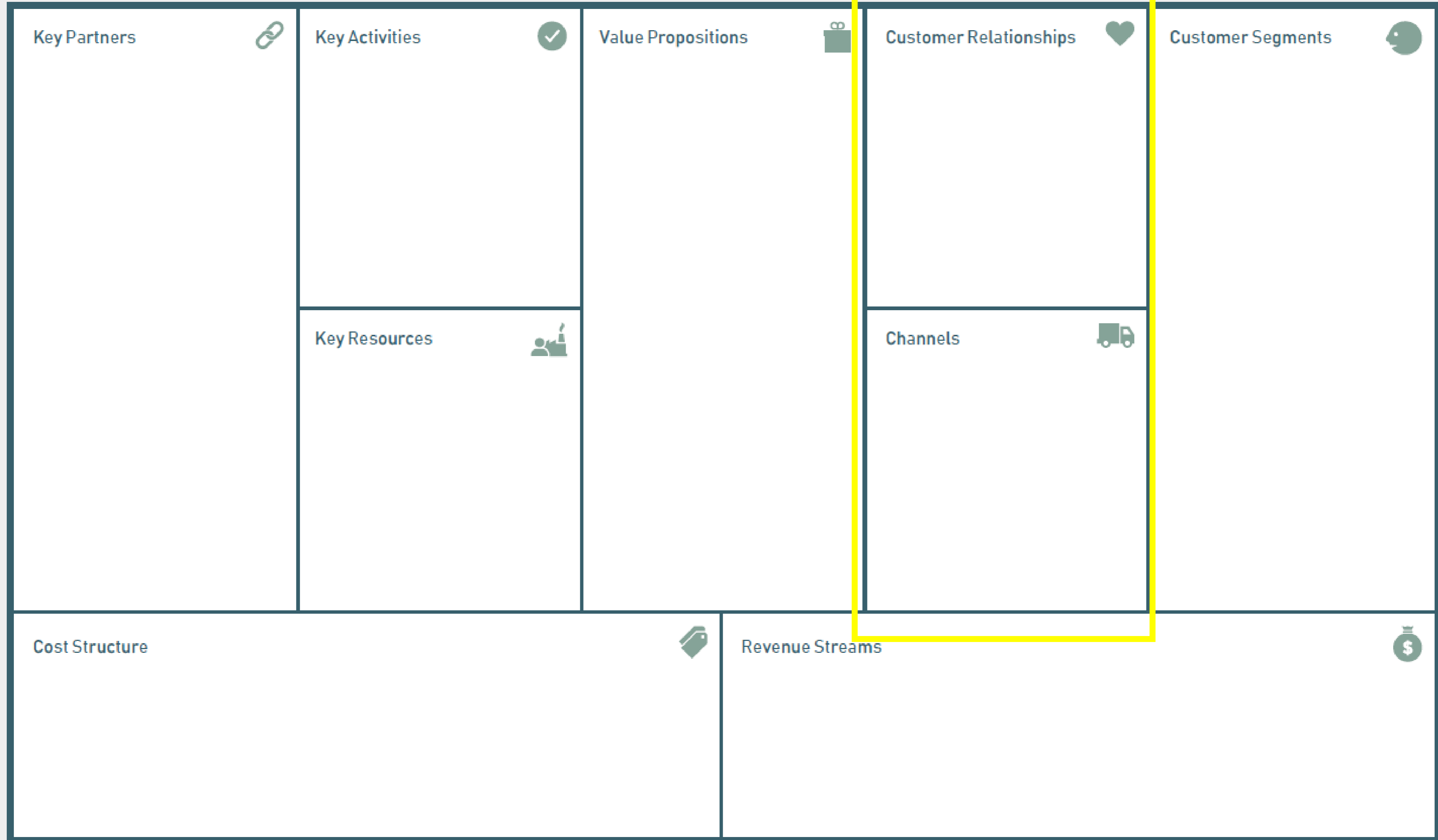
The Business Model Canvas

Designed for:

Designed by:

Date:

Version:

Customer journey als tool voor channel management & customer relationship management

Wat ervaart de gebruiker? Concept: ..... Naam Klant: ..... **Customer Journey**

Aantrekking
Keuze maken
Gebruiken
Ondersteunen
Onderhouden

+

Tijdslijn

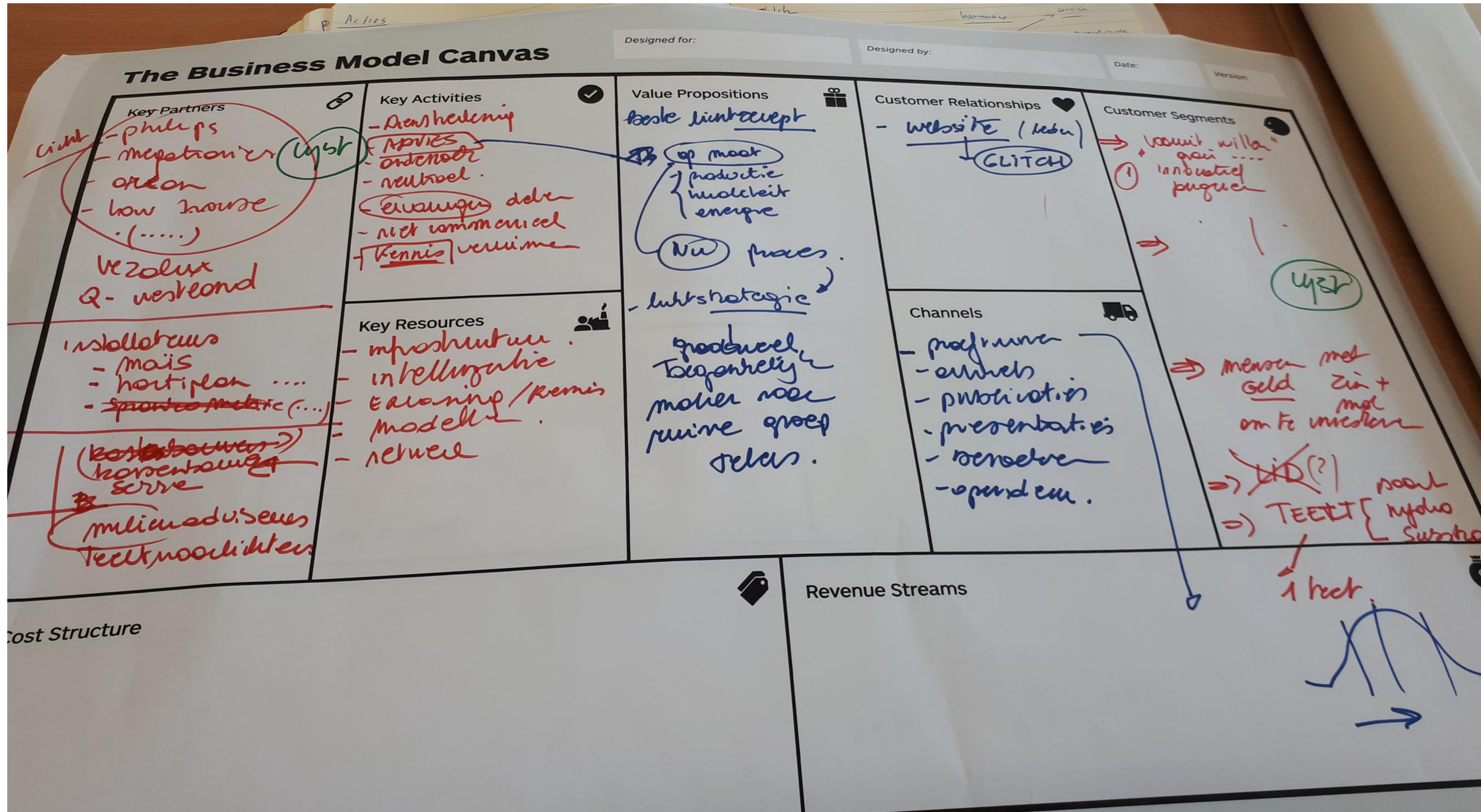
—

Wat ziet de gebruiker? Wat speelt er echt bij de gebruiker?
Gedachten/Emoties

Wat ziet de gebruiker als een verbetering voor zichzelf?
Ideeën/Aanbevelingen

Uitgewerkte BMC – LED-belichting teelt

Uitgewerkte BMC – Meerlagenteelt aardbei

WP4.2. Aardbei
The Business Model Canvas

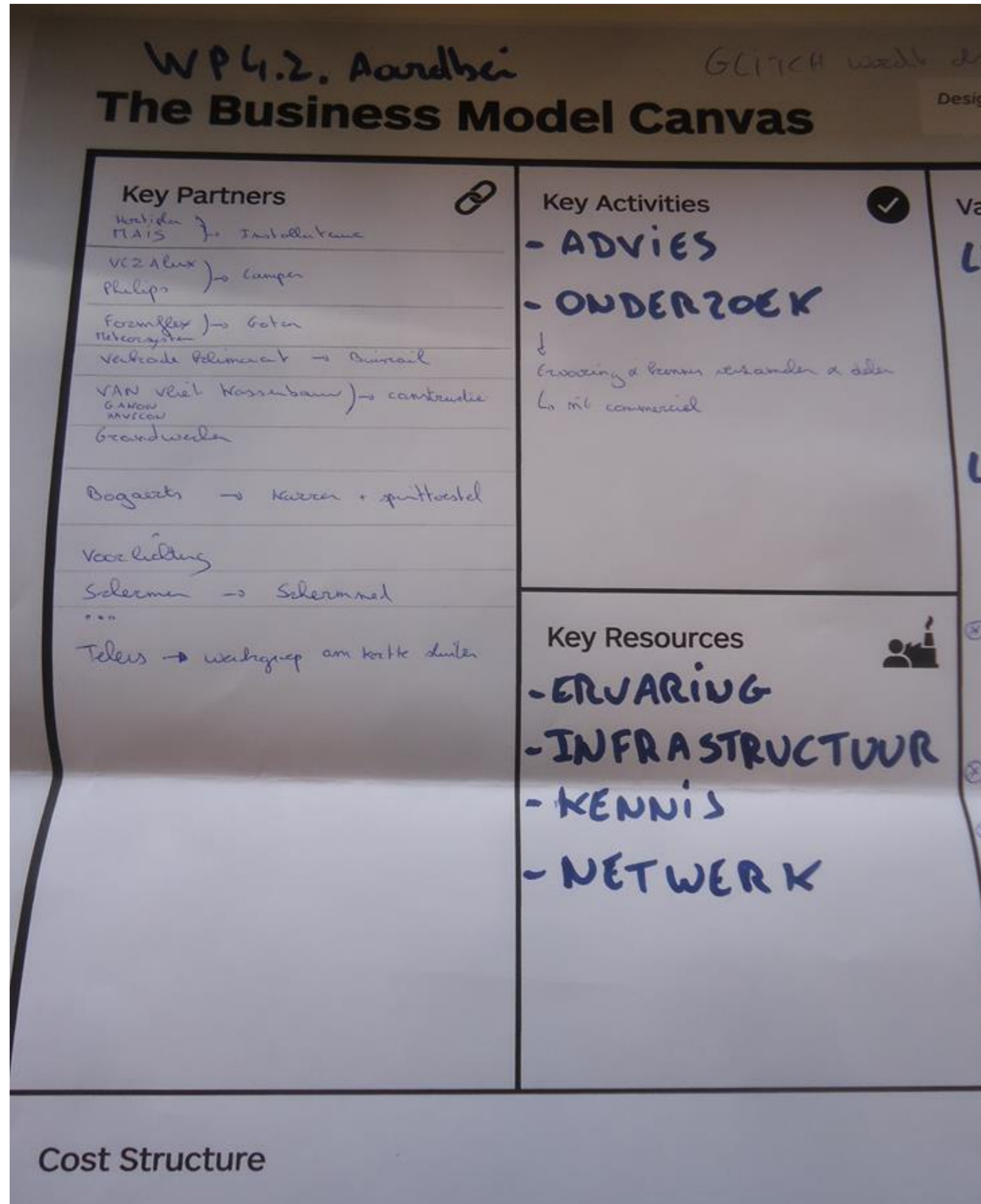
Designed for: _____ Designed by: _____ Date: _____ Version: _____

Key Partners <ul style="list-style-type: none"> Markt der HAA's VOZ alom Philip Forscher Vakantie VAN viel Grandwelder Dagelijks Voorlichting Scheer Teles 	Key Activities <ul style="list-style-type: none"> - ADVIES - ONDERZOEK ↳ ervaring & kennis uit andere velden ↳ niet commercial 	Value Propositions <ul style="list-style-type: none"> LICHT RECEPT <ul style="list-style-type: none"> ↳ lichtrecept ↳ Lichtbehandeling ↳ reuze LICHT STRATEGIE <ul style="list-style-type: none"> ↳ recept air ↳ vercoed Aan / uit 	Customer Relationships <ul style="list-style-type: none"> Website ARTIKELS opendeur Presentatie Workshop Voorlichting PCH Workshop 	Customer Segments <ul style="list-style-type: none"> → vooruit wille gaan → mensen met geld + zin om te investeren
	Key Resources <ul style="list-style-type: none"> - ERVARING - INFRASTRUCTUUR - KENNIS - NETWERK 	<ul style="list-style-type: none"> ⊗ Hoe orga chemische bestrijding? System optimaliseren ⊗ Rendibiliteit? ⊗ optimalisatie 	Channels <ul style="list-style-type: none"> ROOND GANG VAN Bladen Website Vakbeurten aardbei telli dagen Publiciteit Filmpjes 	
Cost Structure			Revenue Streams	

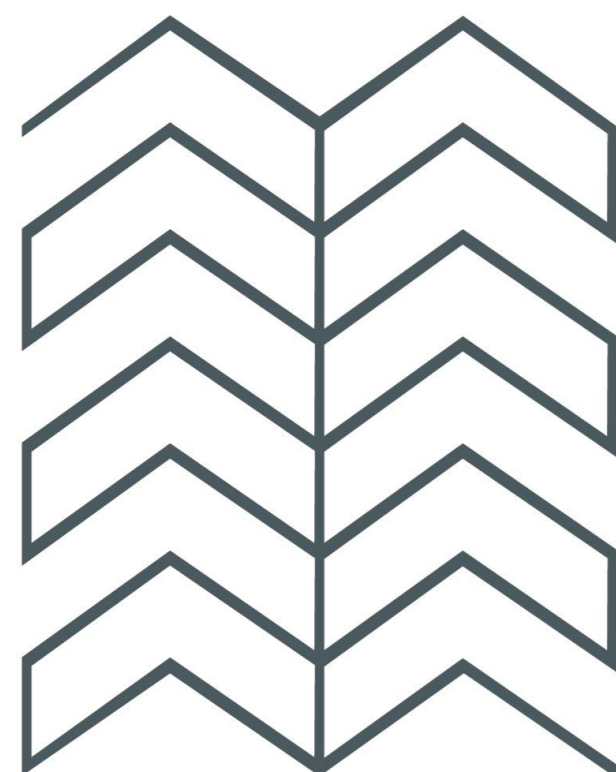
DESIGNED BY: Strategyzer AG
The makers of Business Model Generation and Strategyzer

Strategyzer
strategyzer.com

Key partners BMC Meerlagenteelt

GLITCH
KOMPAS

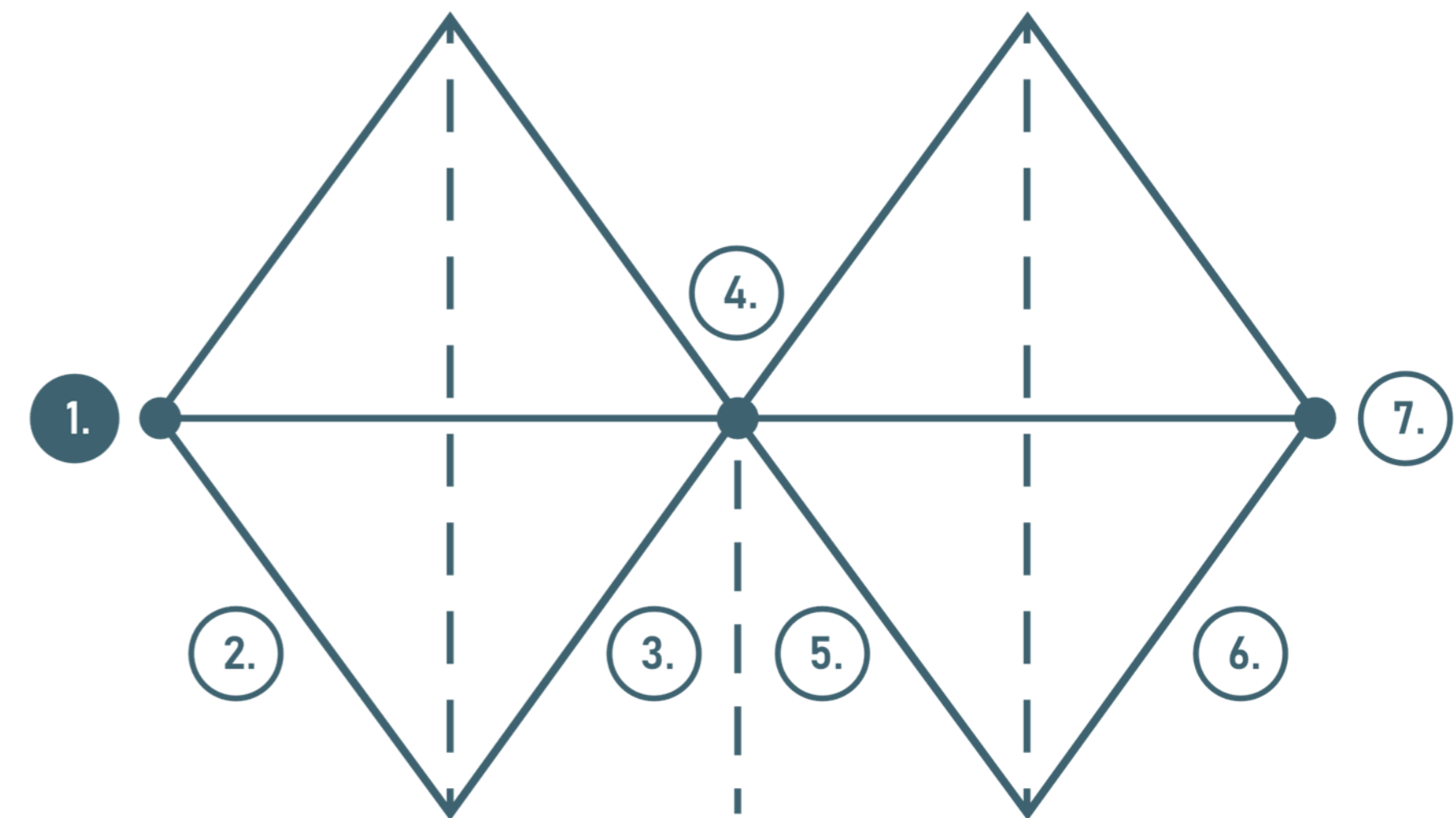
Overzicht tools in het GLITCH KOMPAS

Fase 1 - Start

Tools

- Goal mapping
- The A-Team
- Verwachtingen
- Business Model Canvas (BMC)
- Planning

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

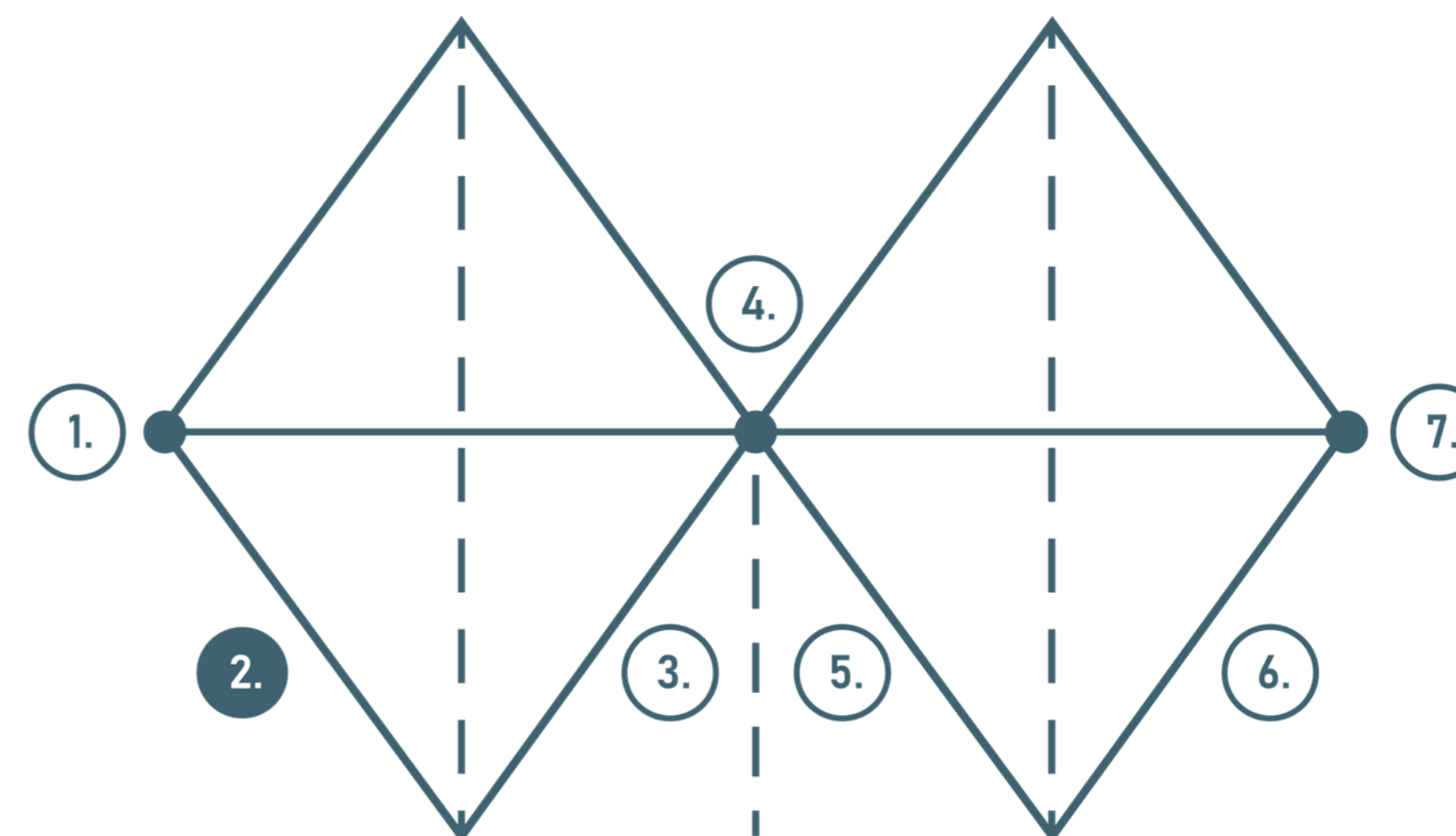

Fase 2 - Ontdek

Tools

- Waardepropositie
- Persona
- Drijfveren eindgebruiker
- Customer journey
- DESTEP
- Stakeholder Map
- Specificaties
- Potential Partner Rating

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

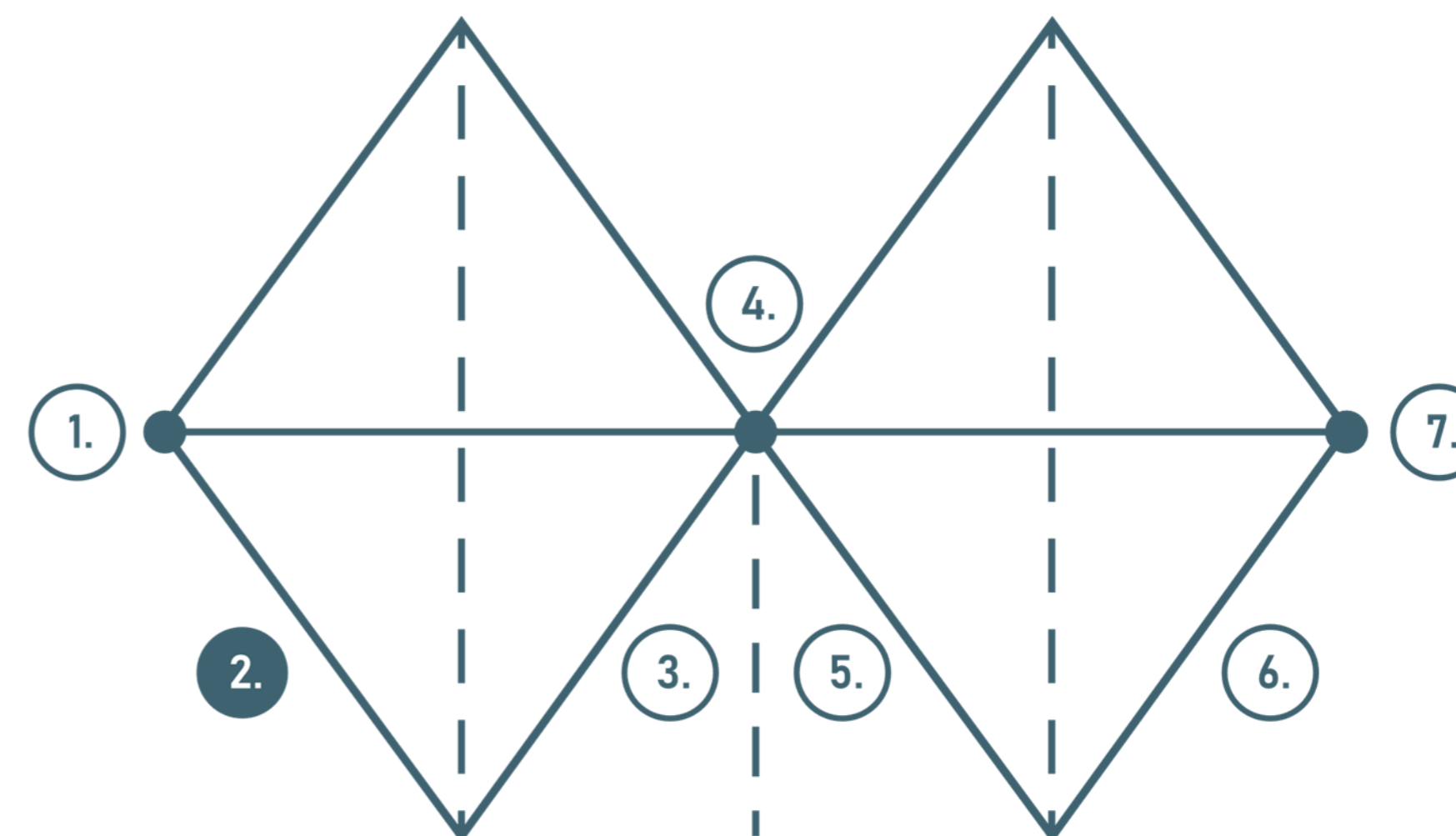

Fase 2 - Ontdek

Tools

- Waardepropositie
- Persona
- Drijfveren eindgebruiker
- Customer journey
- DESTEP
- Stakeholder Map
- Specificaties
- Potential Partner Rating

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

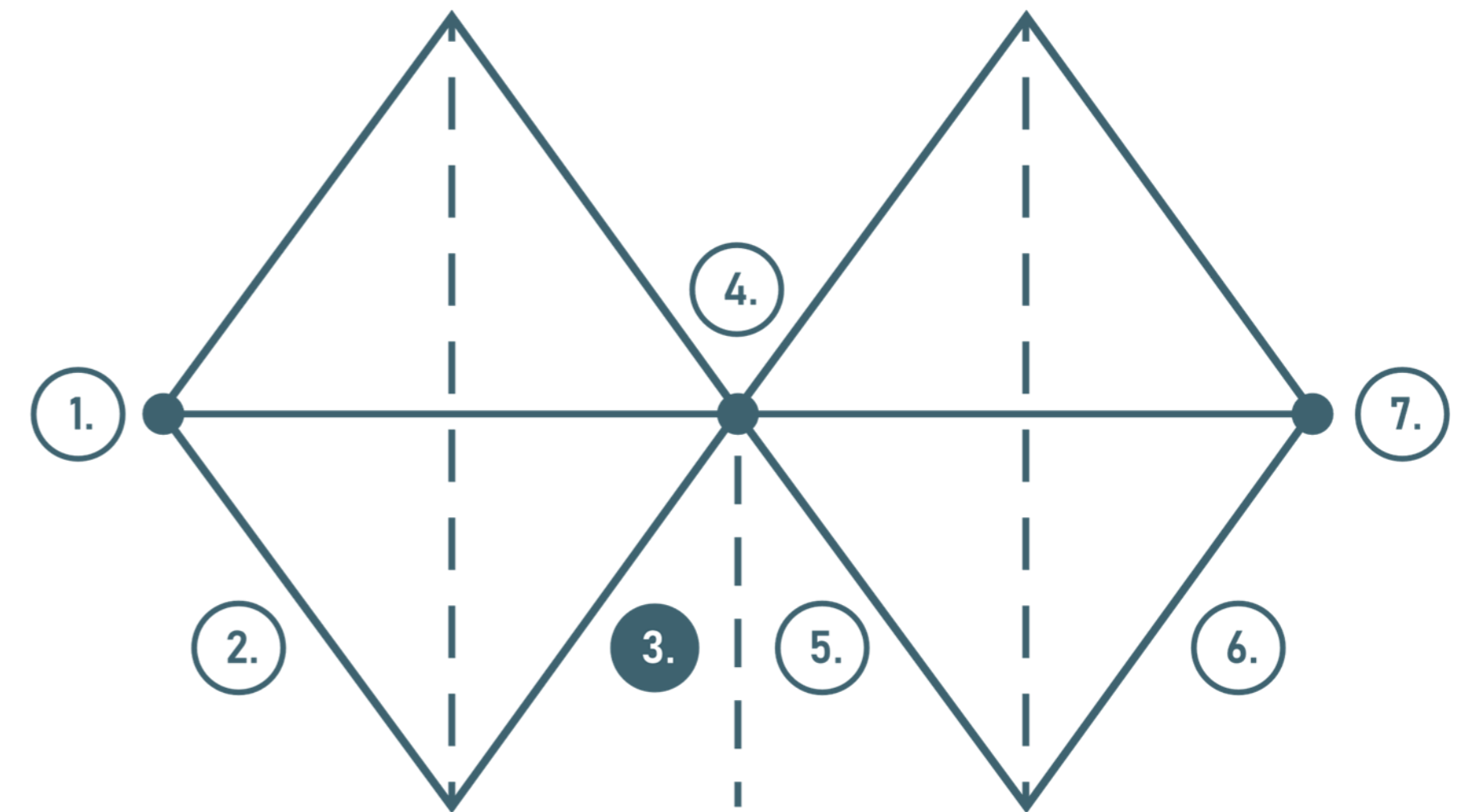

Fase 3 - Definieer

Tools

- SWOT
- Brainstorm
- Sketch thinking
- COCD-matrix
- Focusgroep

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

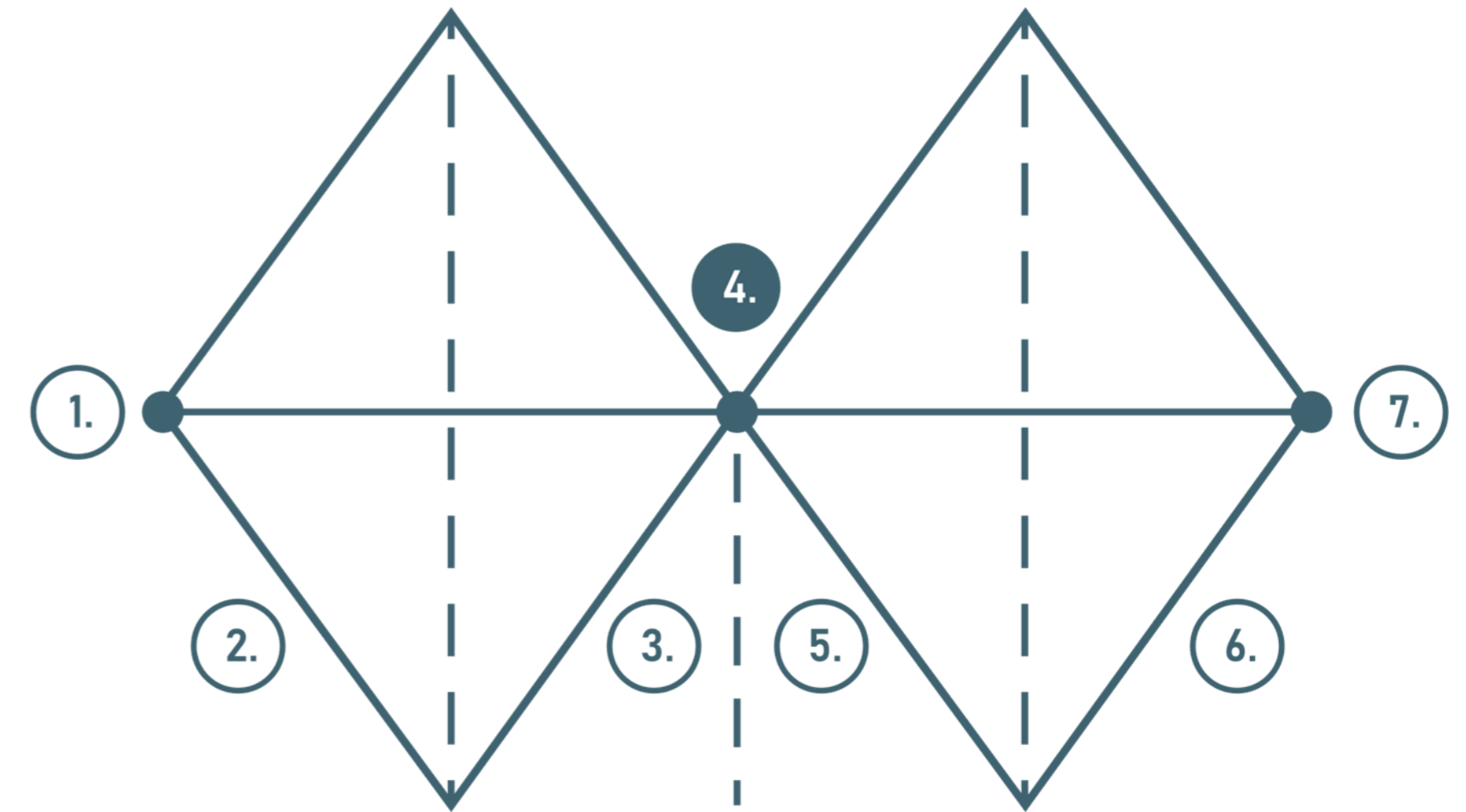

Fase 4 - Ontwikkel

Tools

- Moodboard
- PREFER
- Trade-off
- Multicriteria-analyse
- Storyboard
- Unique Selling Proposition

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

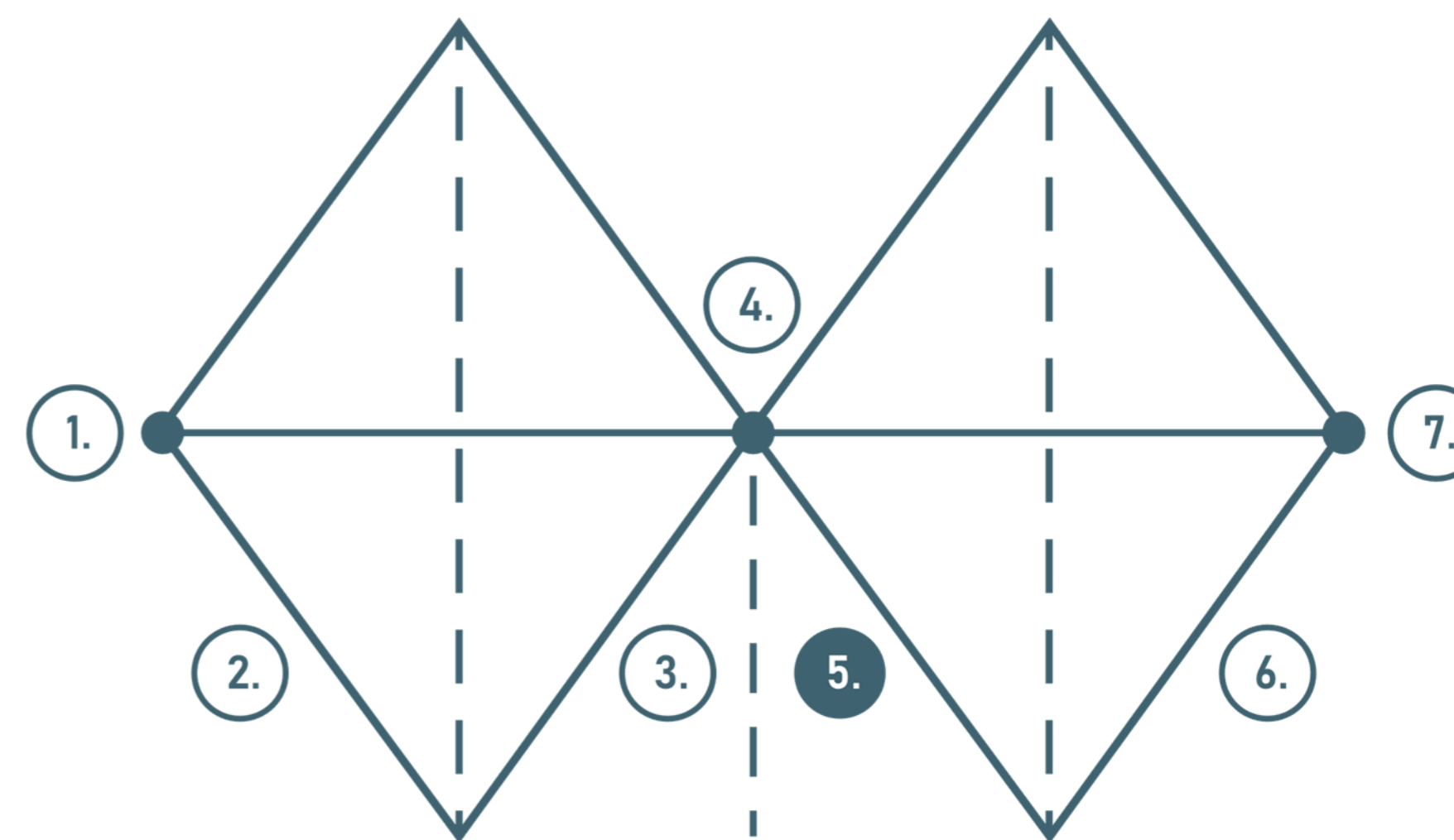

Fase 5 - Herontdek

Tools

- Expert interview
- Concepttest

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

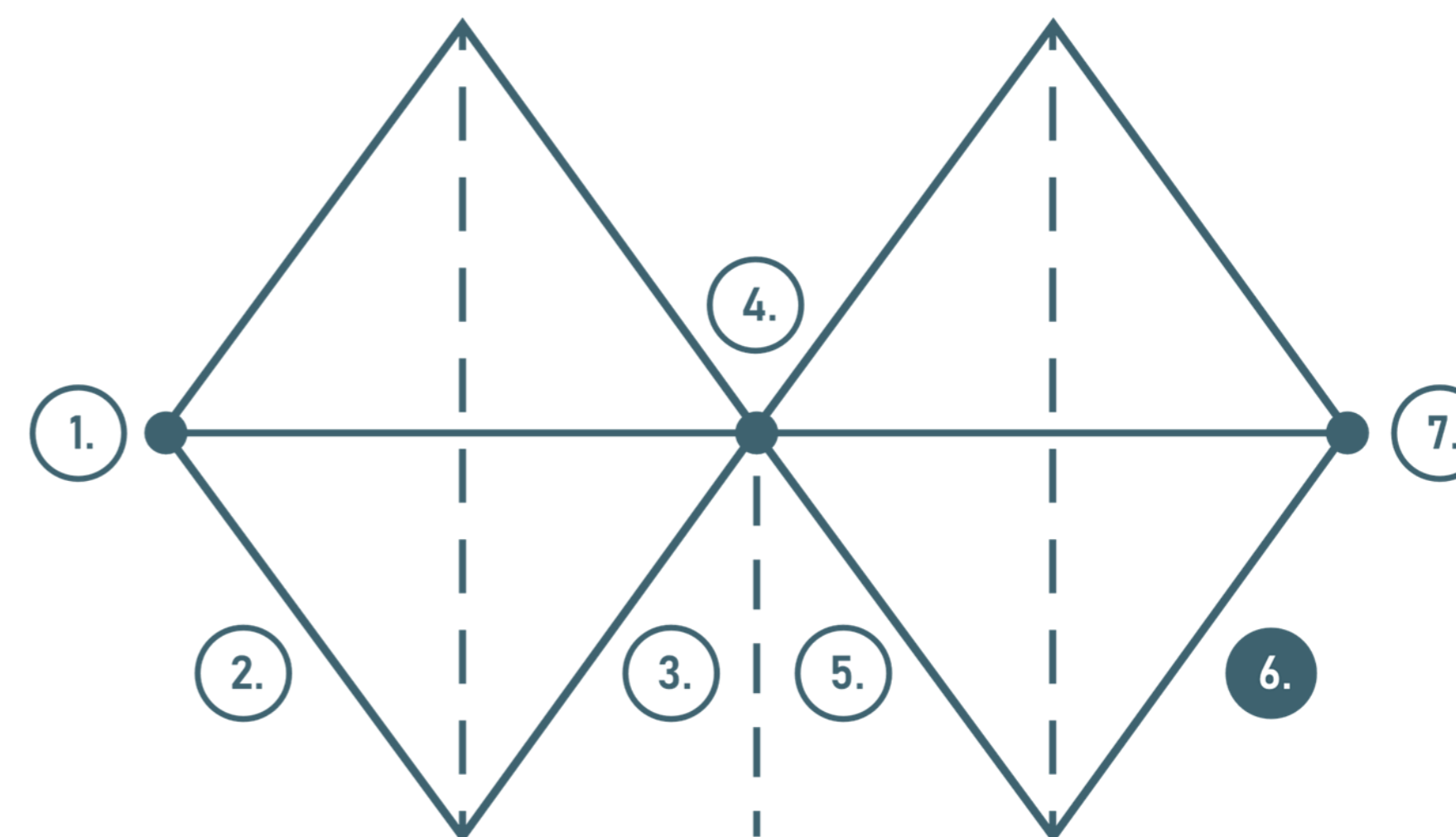

Fase 6 - Verbeter

Tools

- Conceptverrijking
- Conceptevaluatie

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

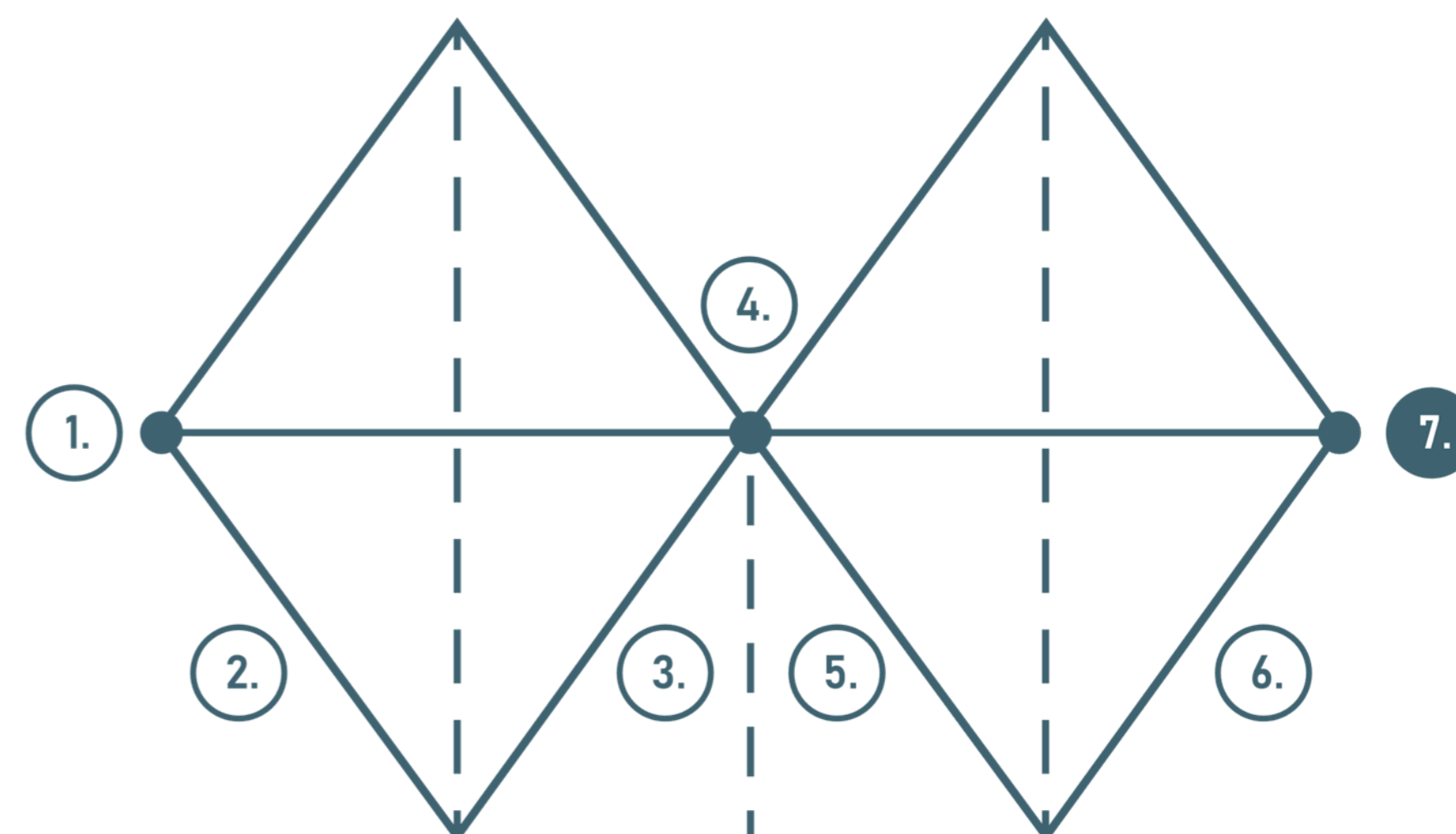

Fase 7 - Lever

Tools

- Prototype

1. Start
2. Ontdek
3. Definieer
4. Ontwikkel
5. Herontdek
6. Verbeter
7. Lever

- Binnenkort beschikbaar: Methodenboek
meld je aan via info@glitch-innovatie.eu

GLITCH

www.glitch-innovatie.eu

Interreg

EUROPESE UNIE

Vlaanderen-Nederland
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN Vlaanderen
is ondernemen

 Provincie
Antwerpen

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Flanders
State of the Art

provincie limburg